Disney

ENCICLOPEDIA

Ediție de LUX

6

Descoperă lumea distrându-te!

Călători și exploratori

DeAGOSTINI

Descoperă lumea distrându-te!

Călători şi exploratori

Cuprins

INTRODUCERE ÎN

Călători și exploratori

Omul a fost dintotdeauna curios să afle tot ceea ce nu îi este la îndemână, tot ce se află dincolo de orizont. Primii călători au fost exploratori și comercianți, care au descoperit, împinși de un mare curaj, căi noi de traversare a regiunilor pline de pericole și a mărilor neexplorate.

Astăzi se călătorește mai mult decât în acea perioadă și, deseori, oamenii se stabilesc în locuri foarte îndepărtate, exact cum obișnuiau călătorii și exploratorii. De asemenea, odată cu noi, călătoresc și obiceiurile noastre ce se împletesc cu cele ale altor popoare, dând naștere unui amestec multicolor de culturi, limbi și mâncăruri tradiționale.

Oameni în călătorie

Există persoane cărora nu le plac călătoriile și nu se îndepărtează niciodată de locul în care s-au născut. Dar au existat dintotdeauna persoane care au călătorit în locuri îndepărtate. Unii dintre acești oameni și-au petrecut viața în țări străine, unde au întâlnit popoare cu obiceiuri și concepții diferite de cele proprii. Nu este ușor să mergi să locuiești într-un loc necunoscut, dar deseori, nevoia de a munci, de a ne procura hrana sau de a fugi de dușmani ne obligă să recurgem la această opțiune.

DATE ULUITOARE

★ Aborigenii au ajuns în Australia din Asia de Sud-Est, acum 40 000 de ani. În acea epocă, nivelul mării era scăzut și se putea străbate drumul pe jos sau cu ambarcațiuni rudimentare.

CĂTRE O CASĂ NOUĂ?

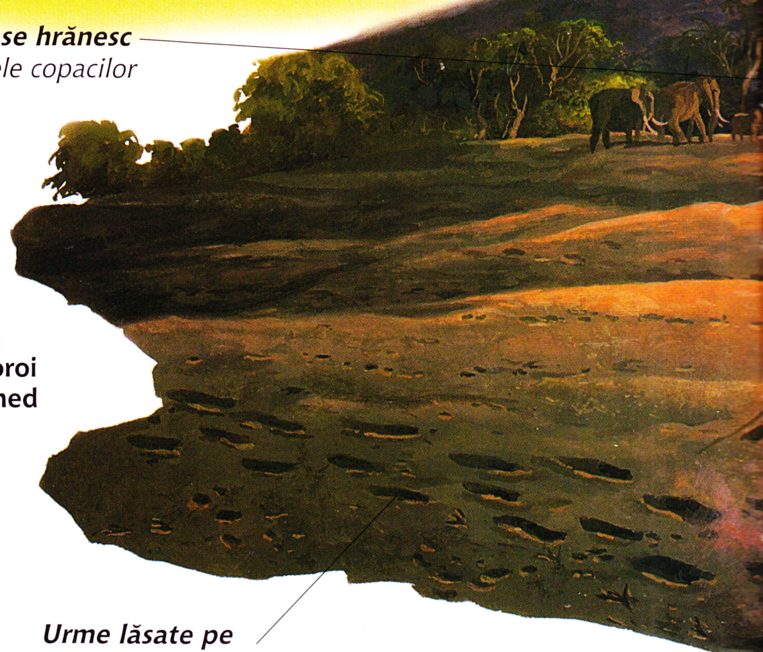
Cele mai vechi urme umane au fost găsite în Laetoli, în Tanzania. Acestea au fost lăsate cu trei milioane de ani în urmă de un adult și un copil primitivi, care au pășit pe un strat moale de cenușă vulcanică. Nu se știe încotro se îndreptau, probabil spre o nouă casă.

Urmele din Laetoli, Tanzania

Și tu îți poți lăsa urma tălpii în noroi sau în nisipul umed

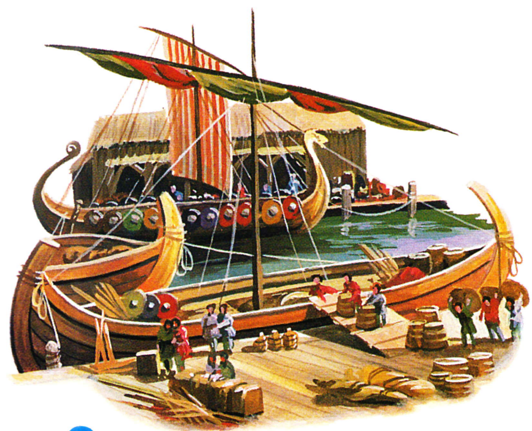

Fum și cenușă emanate de un vulcan în erupție

Girafele se hrănesc *cu frunzele copacilor*

Urme lăsate pe *un strat moale de cenușă vulcanică*

Un comerciant viking încărcat cu provizii și apă

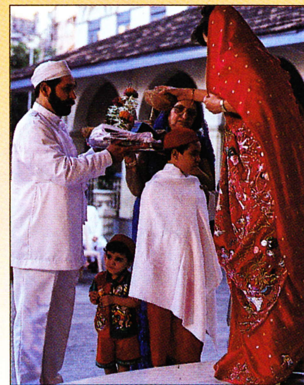

SETEA DE PĂMÂNT

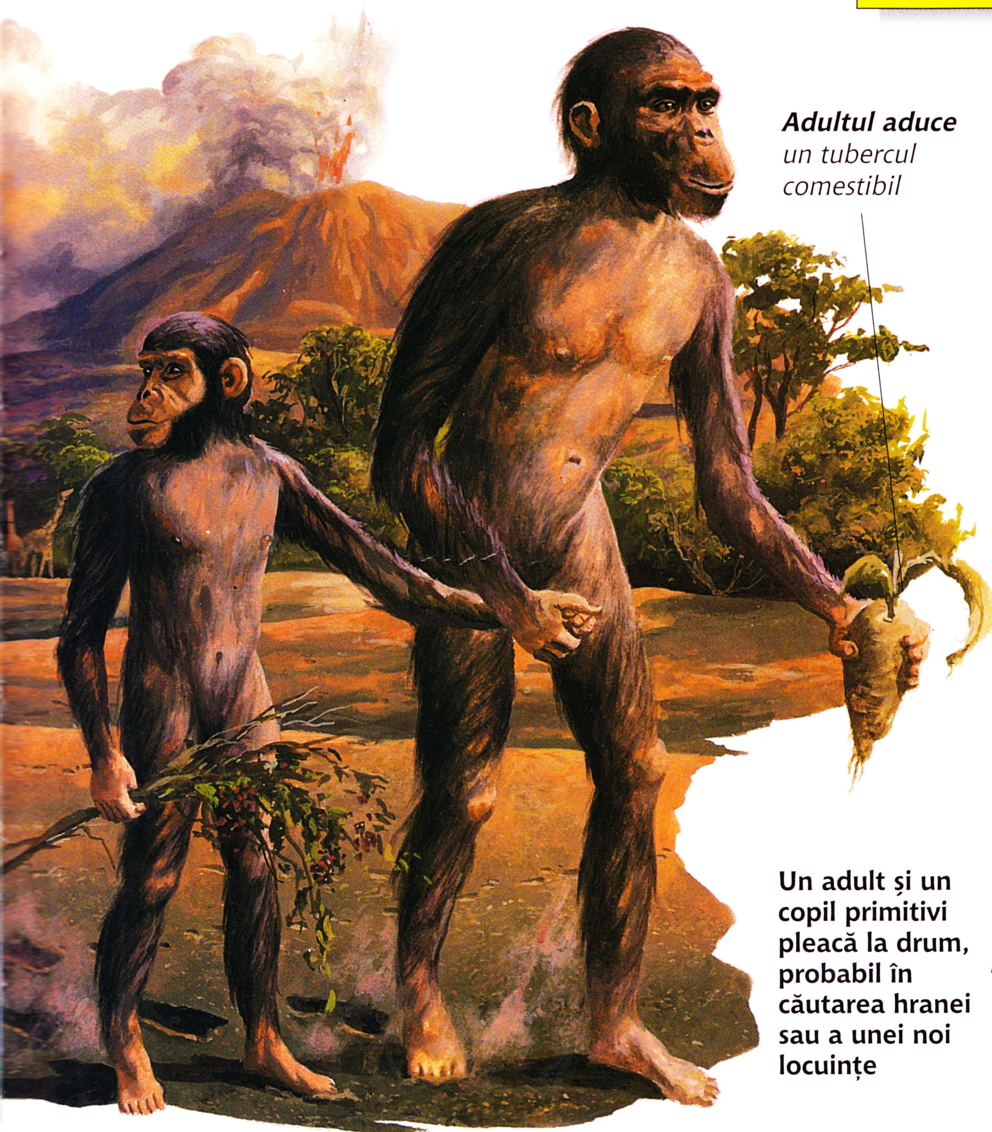
În jurul anului 800 d.Hr., în Scandinavia, creșterea numărului de locuitori a dus la căutarea de noi terenuri de cultivat. Vikingii au navigat cu ambarcațiuni lungi, pentru a căuta locuri noi unde să se stabilească. Unul dintre locurile unde s-au stabilit a fost Anglia.

FUGIND DE INAMICI

Astăzi, în India, se pot întâlni urmaşi ai religiei parsi. Până acum 1300 de ani, strămoşii lor trăiau în Persia (parsi înseamnă tocmai „persan"), actualmente Iran. Dar atunci când arabii musulmani le-au invadat ţara, parsii au fost nevoiţi să fugă. În cele din urmă, s-au stabilit în India.

Ceremonie într-un templu parsi, în India

Adultul aduce *un tubercul comestibil*

Un adult și un copil primitivi pleacă la drum, probabil în căutarea hranei sau a unei noi locuințe

ÎN CĂUTARE DE MUNCĂ

În Antichitate, comercianții chinezi călătoreau pentru a face comerț. Secole la rând, chinezii au făcut înconjurul lumii în căutare de muncă. Mulți dintre aceștia erau mineri sau construiau căi ferate, alții deschideau magazine, afaceri și restaurante.

Negustori chinezi în Birmania (în prezent Myanmar), în 1886

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
CĂLĂTORIE ÎN SPAȚIU: pp. 20-21
ȘTIINȚA ÎN JURUL NOSTRU: pp. 11, 24

Mijloace de călătorie

Astăzi, e foarte ușor să călătorești. Poți ajunge oriunde cu automobilul, cu trenul, cu avionul sau cu vaporul. Dar nu a fost mereu așa ușor. Există multe aspecte ale istoriei referitoare la călătorii surprinzătoare în locuri îndepărtate și prin ținuturi neospitaliere. Oamenii au întâmpinat deseori mari dificultăți în a se muta, dar, cu toate acestea, au fost mereu îndemnați de speranța într-o viață mai bună.

O ambarcațiune polineziană se pregătește să traverseze Oceanul Pacific

Mergând pe Jos

Cu mii de ani în urmă, vânătorii-culegători nomazi străbăteau pe jos distanța dintre Asia și America, traversând „punți" de pământ care, ulterior, trebuie să fi fost „inundate". Unii s-au stabilit pe ghețurile din nord, descendenții lor din prezent fiind aleuții și inuiții (eschimoșii). Cea mai mare parte s-a răspândit până în America de Sud.

Inuiții aveau de înfruntat călătorii lungi în căutarea hranei

Toată Lumea la Bord!

Acum mai bine de 1400 de ani, polinezienii utilizau ambarcațiuni asemănătoare cu catamaranele pentru a ajunge la miile de insule din sudul Pacificului, acolo unde s-au și stabilit. Canoele mari erau potrivite pentru călătorii lungi și puteau transporta animalele și plantele necesare pentru a începe o viață nouă pe un pământ nou.

DATE ULUITOARE

★ **Fiecare car bur era tras de nu mai puțin de 20 de boi și putea să transporte până la două tone de încărcătură.**

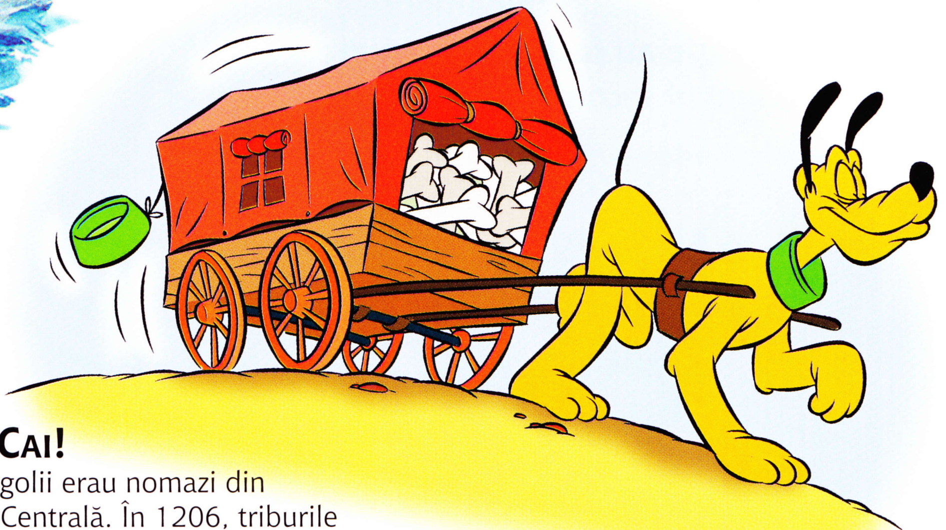
MARELE TREK

În 1834, coloniștii buri (țăranii olandezi) au abandonat în favoarea englezilor Colonia Capului (în Africa de Sud din prezent) și s-au deplasat către nord-est, unde au întemeiat republicile Transvaal și Orange. Călătoria a durat până în 1839 și a rămas în istorie drept Marele Trek (Marea Călătorie), la care au participat aproximativ 14.000 de persoane care și-au transportat, în care acoperite, tot ceea ce dețineau.

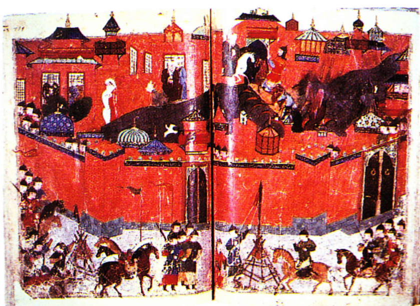

Carele bure, în timpul Marelui Trek erau trase de boi

PE CAI!

Mongolii erau nomazi din Asia Centrală. În 1206, triburile acestora s-au unit sub comanda unui războinic pe nume Genghis Han. S-au extins spre Occident, către Europa și spre Orient, către China, cu intenția de a cuceri noi teritorii. Războinicii mongoli parcurgeau 80 de kilometri pe zi călare pe cai mici, dar robuști.

Mongolii atacă Bagdadul

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ

MARILE INVENȚII: pp. 20-21
ISTORIA OMULUI: pp. 36-37

Sisteme de navigaţie

Este foarte uşor să te rătăceşti pe mare dacă nu poţi stabili direcţia de deplasare sau nu ştii să calculezi ruta.

Pe vremea când s-au explorat noile uscaturi, nu existau hărţi, iar pe mare nu există puncte de referinţă, precum fluvii, dealuri, care să te ajute să găseşti drumul. Abia în secolul al XII-lea, navigatorii au început să utilizeze busola, care servea la stabilirea direcţiei în care se deplasau. A trebuit să mai treacă încă 600 de ani pentru a putea localiza pe hartă punctul exact în care se aflau. Echipamentele pentru navigaţie au fost perfecţionate lent, de-a lungul secolelor.

BUSOLA, SEXTANTUL ŞI CRONOMETRUL

Utilizând busola împreună cu alte instrumente de navigaţie, navigatorii puteau localiza poziţia proprie pe hartă şi puteau stabili ruta. Cu ajutorul sextantului se calcula înălţimea soarelui la orizont, stabilind astfel latitudinea, adică la ce distanţă se aflau faţă de nord sau de sud. Pentru a calcula longitudinea, sau poziţia de la est sau de la vest, se utiliza cronometrul, care înregistra durata călătoriei (şi viteza navei). Cronometrul (cu arc, nu cu pendul) funcţiona chiar şi în condiţii de mare agitată.

Sextantul este alcătuit din oglinzi şi dintr-un mic telescop

Un explorator european din secolul al XVIII-lea, alături de instrumentele sale de navigaţie

ASTROLABUL

Atunci când cerul se află în mișcare pe suprafața Pământului, aspectul cerului se schimbă: ai impresia că stelele își schimbă locul. Pentru a stabili poziția Soarelui și a stelelor, pentru a înțelege în ce punct se afla nava și pentru a planifica ruta, navigatorul utiliza astrolabul.

Astrolab din secolul al XIII-lea

VALURI, VÂNT ȘI STELE

Acum mai bine de 1 400 de ani, vikingii și polinezienii au străbătut oceanele pentru a se stabili în teritorii noi. Pentru a se orienta, se foloseau de stele, de mișcarea valurilor, de zborul păsărilor marine și de direcția vântului. Polinezienii au întocmit pe hârtie de trestie hărți, care descriau curenții din diverse puncte pe mare.

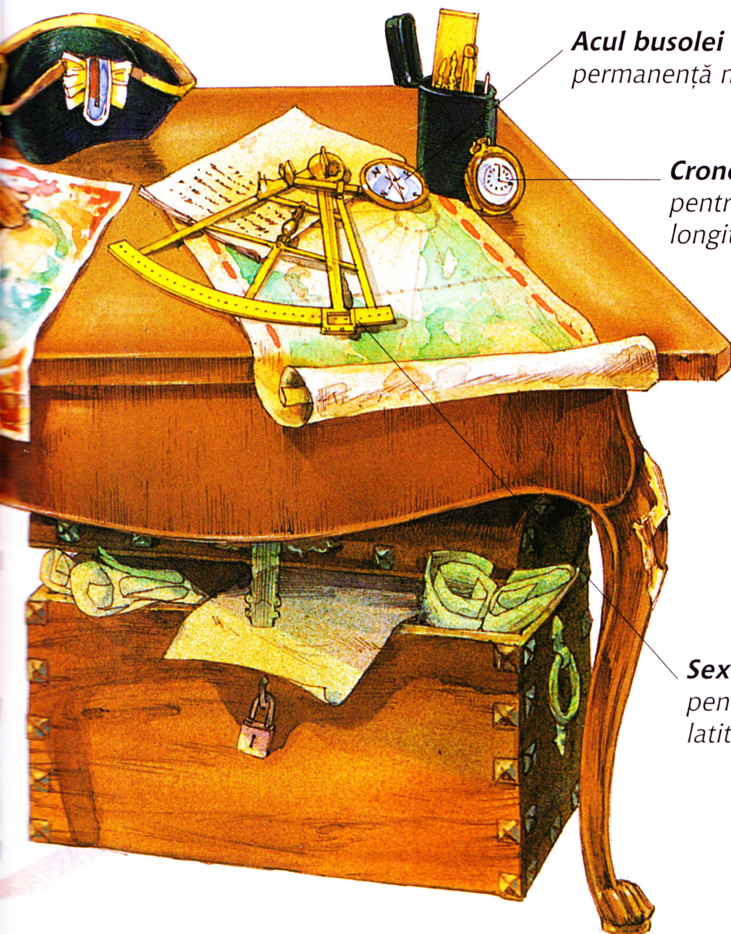
Magnetit din secolul al XVI-lea

CUM FUNCȚIONA MAGNETITUL

Navigatorii chinezi au fost probabil primii care au utilizat magnetitul, un mineral feros, care avea ca rol magnetizarea acelor. Atunci când sunt libere să se miște, acele urmează magnetismul natural al Pământului, indicând nordul.

Ambarcațiunile vikinge se orientau după mișcarea valurilor

Acul busolei indică în *permanență nordul*

Cronometru, *pentru măsurarea longitudinii*

Sextant, *pentru calcularea latitudinii*

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ

ȘTIINȚA ÎN JURUL NOSTRU: pp. 26-27
SPAȚIUL COSMIC: pp. 40-43

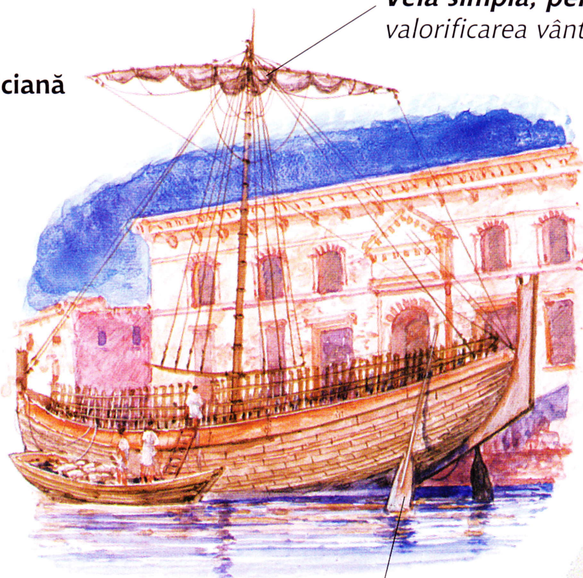
Primii călători

Unul dintre motivele care determina oamenii să călătorească, pe lângă curiozitatea de a descoperi tărâmuri străine, era dorința de a-și vinde marfa sau de a cumpăra marfă de la alte popoare: primii călători au fost deci comercianții, precum chinezii, care vindeau mătăsuri și bronz.

EXPLORATORII GRECI

Grecia a fost dintotdeauna o țară de navigatori. Atunci când plecau pe mare, grecii îmbinau cucerirea de noi pământuri cu colonizarea și comerțul. Deja începând cu anul 800 î.Hr., aceștia făceau comerț cu Sicilia, Libia și Galia, Franța de astăzi. În 325 î.Hr., un explorator grec, pe nume Pytheas, a vizitat minele de pe insulele britanice și a navigat probabil prin Marea Nordului, până în Norvegia.

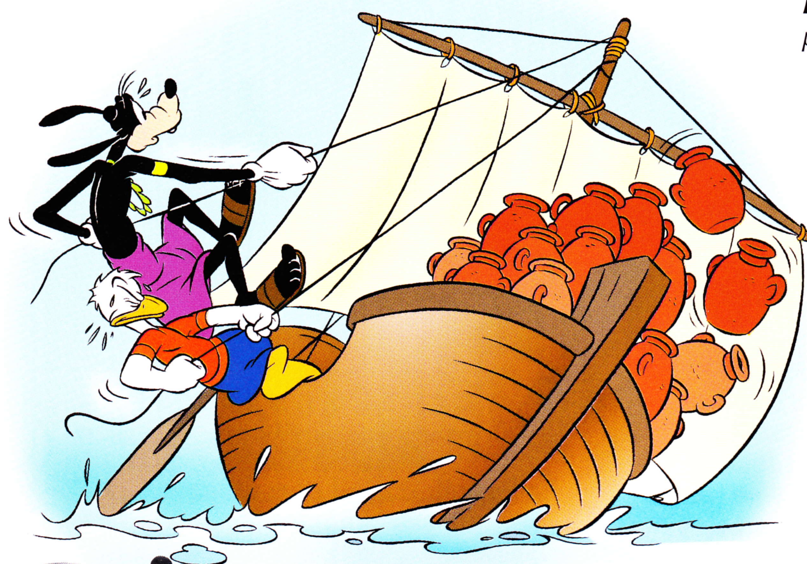
O navă comercială feniciană într-un port străin

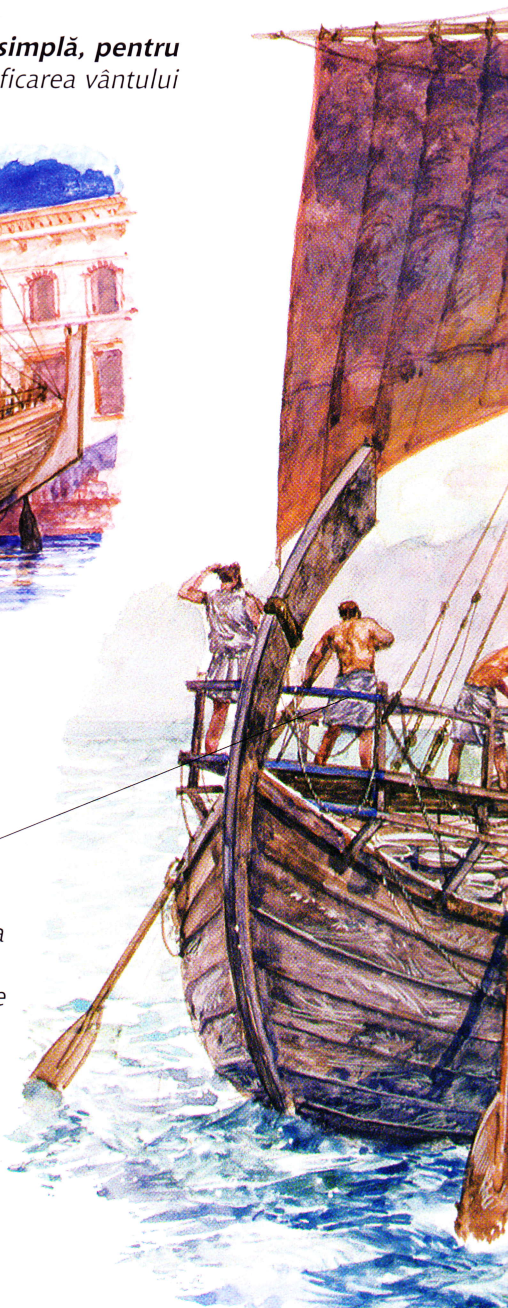
Velă simplă, pentru *valorificarea vântului*

Rame utilizate *pe post de cârmă*

COMERCIANȚII FENICIENI

Acum mai bine de 3 000 de ani, actualul teritoriu al Libanului era ocupat de o națiune numeroasă constituind Fenicia. Fenicienii erau comercianți abili și marinari pricepuți. Navigau pe mare mii și mii de mile, explorând tărâmuri noi și întemeind orașe comerciale de-a lungul coastei Africii de Nord.

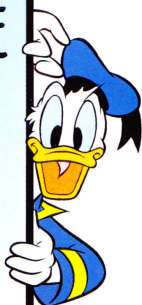

Membrii *echipajului cârmuiau ambarcațiunea cu rame de pe o platformă de lemn aflată la pupa navei*

DATE ULUITOARE

★ În secolul al VII-lea î.Hr., navigatorii fenicieni au navigat în jurul Africii, orientându-se după Steaua Polară, cunoscută în acea epocă drept Steaua Feniciană.

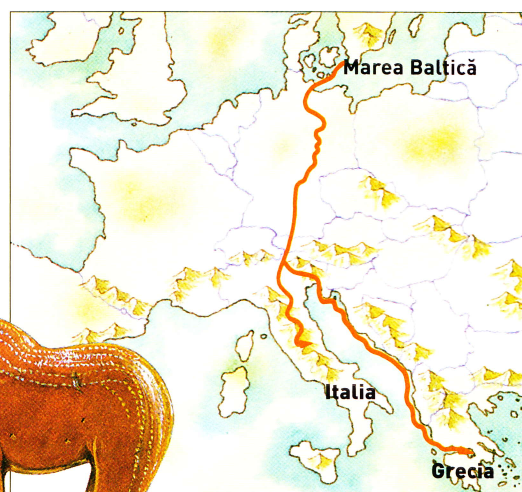

PELERINUL CHINEZ

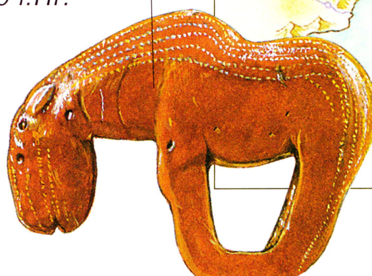
Monahul budist Fa-Hsien a călătorit în India începând cu anul 405 până în 411 d.Hr., în căutare de relicve și de înscrisuri budiste. Atunci când s-a întors, după șase ani, a adus cu sine descrieri ale țării și texte budiste necunoscute până atunci.

SUTRA DIAMANTULUI, unul din textele culese de Fa-Hsien, tradus în chineză

Drumul ambrei din Marea Baltică în Italia și în Grecia

Cal de ambră gravat, *descoperit în partea de nord a Europei, în jurul anului 2 000 î.Hr.*

COMERȚUL CU AMBRĂ

Ambra este o rășină fosilă produsă de plante, utilizată încă din Antichitate pentru a fabrica podoabe. Negustorii din preajma Mării Baltice și din Europa de Nord transportau ambră de-a lungul fluviilor din Europa Centrală și, depășind Alpii, până în Italia și Grecia.

Încărcătură așezată *pe fundul navei*

Corp al navei construit *cu scânduri din lemn*

Ambarcațiune greacă antică, cu pânze, transportă ulei și alte mărfuri destinate comerțului

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 20-21
MIJLOACE DE TRANSPORT: p. 30

Călătorii medievali

În Evul Mediu, exploratorii porneau în lungi călătorii pentru a descoperi noi ținuturi. Mulți dintre aceștia, precum Marco Polo și chinezul Chêng Ho, au devenit renumiți. Întorși în țările lor, au adus cu sine mărfuri necunoscute și idei noi, dar și povestiri referitoare la aventurile emoționante, la creaturi fantastice și locuri îndepărtate.

EXPLORATORUL ÎMPĂRATULUI

Între 1405-1433, amiralul Chêng Ho a întreprins șapte expediții lungi în serviciul împăratului chinez Yung-lo. A navigat pe Oceanul Indian și pe Marea Roșie cu o flotă de ambarcațiuni mari, denumite jonci.

Pânze întărite *cu axe din bambus*

Chêng Ho s-a *întors din Africa aducând o girafă pentru a o arăta împăratului*

Jonci chinezești ancorate într-un port african

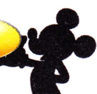

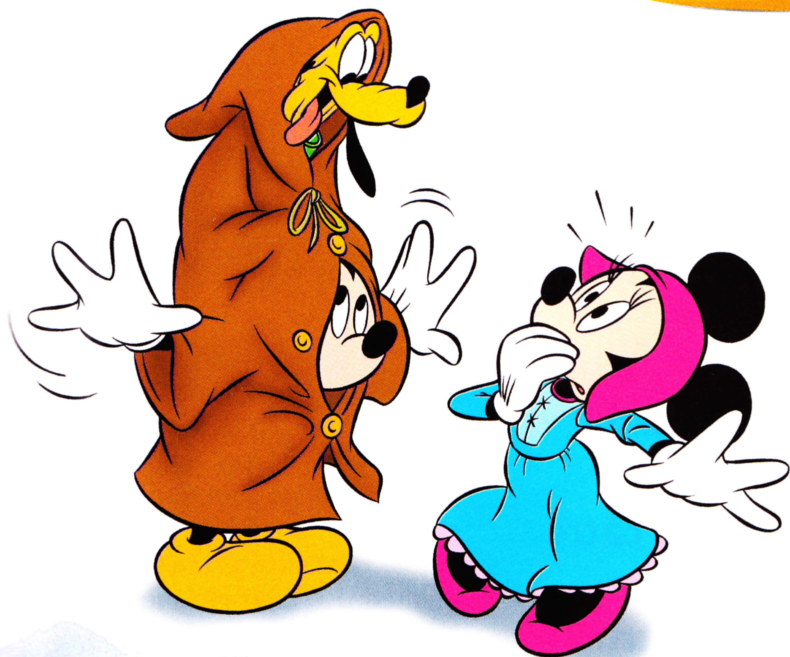
IBN BATTUTAH

A fost un explorator curajos, de religie musulmană, născut în Tanger, în nordul Marocului. Din 1325 până în 1354 a călătorit în Africa de Nord, în Orientul Mijlociu, în sudul Spaniei, în India și în China, punând pe hârtie aventurile din timpul vieții, sub titlul de *Călătoriile lui Ibn Battutah*. A străbătut, în anii 1334-1335, și Dobrogea de Nord.

Orașul musulman Mopti, din Mali a fost, probabil, vizitat de Ibn Battutah

Comercianți mitici cu cap de câine

POVESTIRI DIN CĂLĂTORII

Povestirile din călătorii descriau deseori întâlniri cu animale fantastice. Călătorii întorși în țara de origine relatau istorisiri referitoare la locuitorii insulelor îndepărtate din Extremul Orient, unde aveau un picior uriaș sub care se adăposteau de soare. Alte povestiri se refereau la comercianții din Insulele Andamane, care aveau cap de câine.

În epoca lui Chêng Ho, *joncile chinezești erau cele mai mari ambarcațiuni din lume*

MARCO POLO

În 1271, doi frați din Veneția, Niccolò și Matteo Polo, au pornit spre China. Au parcurs anticele căi comerciale cunoscute sub denumirea de Calea Mătăsii. Aceștia au fost însoțiți de fiul lui Niccolò, de șaptesprezece ani, ale cărui amintiri au fost adunate în cartea intitulată *Milionul.*

Marco Polo se apără de bandiți în China

DATE ULUITOARE

★ **Familiei Polo i-au trebuit șase luni să traverseze Asia Centrală: călătoreau cu un pașaport special din aur inscripționat, semnat de Kublai Han, conducătorul Chinei.**

Comercianții chinezi cumpărau *mărfuri precum lemn și tămâie și vindeau țesturi și vase*

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 32-33
MIJLOACE DE TRANSPORT: p. 22

În căutarea mirodeniilor

Încă din Antichitate, mirodeniile din Extremul Orient, foarte apreciate în întreaga Europă, erau considerate peste tot o marfă de schimb prețioasă. Perioada cuprinsă între anii 1415 și 1535 a reprezentat epoca marilor călătorii ale exploratorilor europeni, care s-au îndreptat către locuri în care nu îndrăzniseră să se aventureze până atunci, în căutare de noi contacte pentru comerțul cu mirodenii și pentru a găsi cele mai ușoare căi de a ajunge în Oceanul Indian și în Insulele Moluce, în Indonezia.

RIVALII EUROPENI

Spania, Portugalia, Olanda și Anglia erau marile puteri maritime și comerciale din secolele al XV-lea și al XVI-lea, în competiție acerbă pentru a deține controlul comerțului rentabil cu mirodenii. Acestea erau interesate de asemenea și de porțelanurile, de mătasea și parfumurile din China și din alte regiuni, precum Persia și sperau să găsească aur.

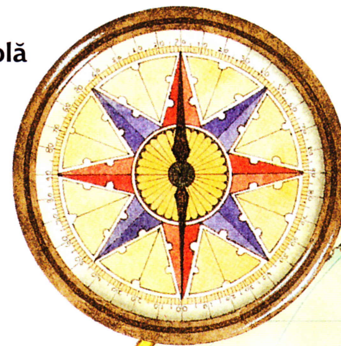

Condi-mente

ASEZONAREA CU MIRODENII

Neştiind cum să conserve hrana, europenii adăugau mirodenii, precum piperul, ardeiul iute sau scorţişoara. Astfel, gustul mâncării ce nu mai era proaspătă, în special al cărnii, era ascuns.

Busolă

Călătoriile lui Columb, Vasco da Gama și Magellan

Columb a ajuns în America apoi s-a întors în Portugalia

Magellan a părăsit portul Sevilla din Spania, la data de 29 septembrie 1519. Una dintre nave s-a întors la Sevilla trei ani mai târziu, în septembrie 1522.

***Magellan a navigat** către Brazilia, a înconjurat America de Sud și a continuat drumul spre Filipine*

Cronometru, inventat în secolul al XVIII-lea

Model în mărime naturală al navei Santa Maria a lui Columb

Vasco da Gama în India

Vasco da Gama a demonstrat că exista o cale directă din Portugalia către India. În 1497, a trecut de două ori prin dreptul Capului Bunei Speranțe (punctul cel mai sudic al Africii), navigând către Goa și Calicut, în India. Molemo Canaqua, un comerciant din această țară, i-a servit pe post de ghid pe Oceanul Indian.

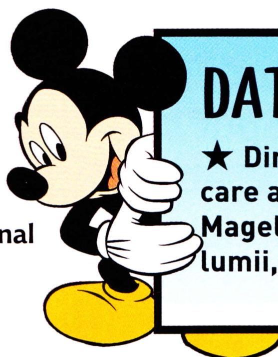
Canaqua și Vasco da Gama

Călătoria lui Columb

Cristofor Columb a pornit din Spania și a traversat Oceanul Atlantic, îndreptându-se către India, ignorând existența continentului american. În momentul în care, la data de 12 octombrie 1492, a ajuns în insula San Salvador în Caraibe, a crezut că a ajuns în India.

DATE ULUITOARE

★ Din cele 265 de persoane care au navigat alături de Magellan în călătoria în jurul lumii, au supraviețuit doar 18.

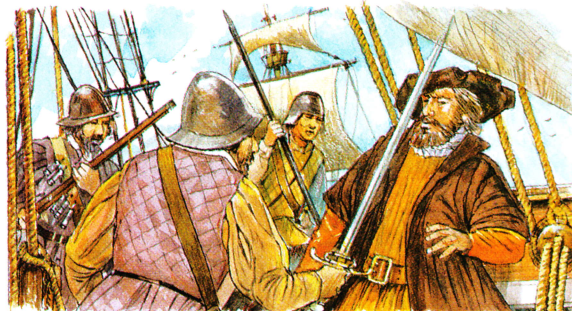
Metru și jurnal utilizate în timpul expedițiilor

Vasco da Gama
a înconjurat Africa și a ajuns pe coasta estică a Indiei

Columb a pornit din Palos, Spania, la data de 3 august 1492 și s-a întors la Lisabona, în Portugalia, în martie 1493.

Vasco da Gama a pornit din Lisabona, Portugalia, la 8 iulie 1497, a trecut a doua oară prin dreptul Capului Bunei Speranțe la data de 22 noiembrie 1497 și a ajuns la *Calicut, în India, pe 20 mai 1498.*

Revoltă pe una dintre navele lui Magellan

Călătoria lui Magellan

În 1519, Fernando Magellan a condus cinci nave din Spania, încercând o cale vestică de a ajunge în Insulele Moluce. Călătoria a fost marcată de revolte, foamete și boli. Magellan a fost ucis în Filipine în 1521. O singură navă a reușit să se întoarcă.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
ATLAS: pp. 12-13
MARILE INVENȚII: pp. 30-31, 45

Ochean, inventat la începutul secolului al XVII-lea

Explorări ştiinţifice

În a doua jumătate a secolului al XV-lea și pe toată durata secolului al XVI-lea, navigatorii europeni au ajuns în locuri mai îndepărtate ca niciodată. Comerțul și dorința de a explora noi ținuturi au continuat să fie motivele principale ale călătoriilor, dar expedițiilor au început să li se alăture și oameni de știință. Aceștia studiau noile teritorii, animalele și plantele pe care le găseau aici.

În America de Nord

În 1804, coloniștii americani Meriwether Lewis și William Clark au pornit cu intenția de a întocmi harta vastei regiuni cuprinse între fluviul Mississippi și Oceanul Pacific, în America. Expediția a durat aproape 18 luni. Au studiat fauna și flora din regiune și și-au făcut mulți prieteni printre pieile roșii.

***Munții** Stâncoși*

***Sacajawea cunoștea** limba și obiceiurile locuitorilor din regiune, devenind ghidul coloniștilor*

***Mulți coloniști** americani au descoperit că hainele amerindienilor erau mai călduroase și mai durabile*

***Jurnal pentru** notițe și schițe*

Lewis și Clark alături de ghidul lor amerindian, Sacajawea

ÎN AMERICA DE SUD

În 1799, omul de știință german Alexander von Humboldt a pornit într-o călătorie de cinci ani pentru a-și aprofunda cunoștințele despre America de Sud. Colaborând cu un botanist (expert în plante), a călătorit în Venezuela, Columbia, Ecuador, Mexic și Peru, făcând însemnări cu privire la plante, animale și climă.

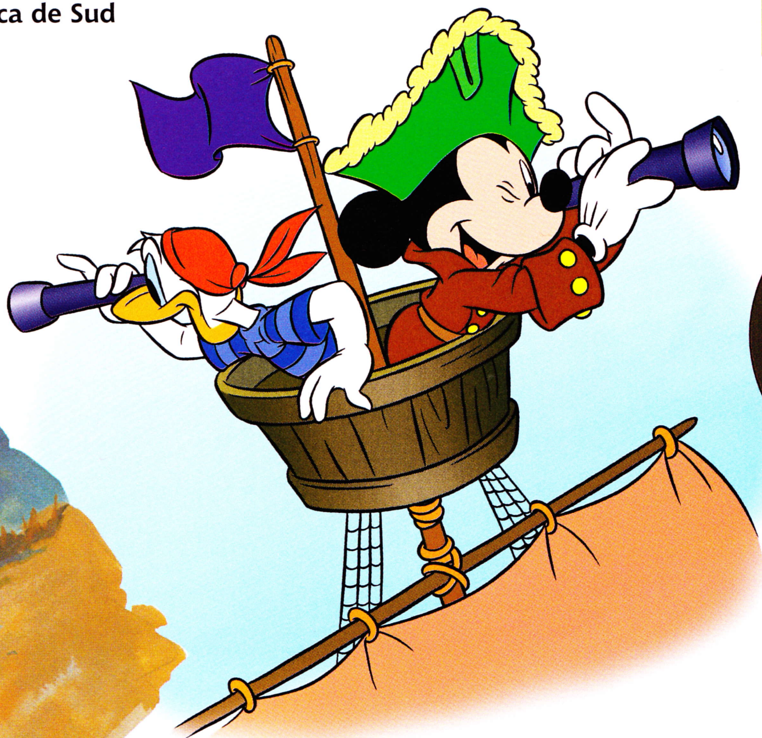
Von Humboldt ia notițe în timpul călătoriei în America de Sud

ÎNSEMNĂRI DE CĂLĂTORIE

Exploratorii au înţeles că era important să noteze cu precizie ceea ce întâlneau în timpul călătoriilor, fiind deseori însoţiţi de artişti şi de oameni de ştiinţă. În secolul al XVIII-lea, căpitanul James Cook, spre exemplu, a fost însoţit de botanistul Joseph Banks şi de artistul Sydney Parkinson, în călătoriile sale în Oceanul Pacific.

Desenele lui Parkinson reprezintă și azi o sursă importantă pentru botaniști

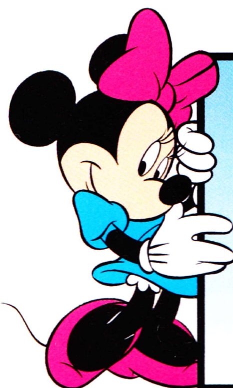

Sosirea căpitanului Cook în Noua Zeelandă

ÎN AUSTRALIA

Un olandez, Abel Tasman, a fost primul european care a explorat continentul australian, în 1642. A trebuit să se aștepte până în 1769 pentru ca englezul James Cook să studieze cu atenție coastele Australiei, ale Noii Zeelande și ale insulelor din Pacific.

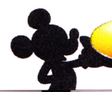
DATE ULUITOARE

★ **Pentru a preveni boala denumită scorbut, membrii echipajului lui Cook trebuiau să mănânce un kilogram de varză murată sau de varză în oțet pe săptămână.**

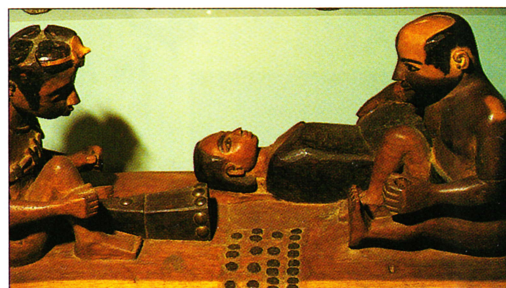

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PLANTELE: pp. 45
ISTORIA OMULUI: pp. 40-41

Călători în Africa

În arta din Madagascar se găsesc influențe indoneziene și africane

În secolele al XV-lea și al XVI-lea negustorii europeni, în special portughezi, au constituit baze comerciale pe coastele africane. Regiunile interne erau pentru ei un mister: se spuneau povești despre deșerturi aride și jungle întunecate, dar abia acum 200 de ani a început să se exploreze interiorul continentului.

DIN SUMATRA ÎN AFRICA

Madagascar este o insulă în largul coastei orientale din Africa, colonizată de locuitorii din Sumatra (Indonezia) în secolul I d.Hr. Și astăzi, în Madagascar se vorbește o limbă care se aseamănă mai mult cu indoneziana decât cu africana.

MISIUNEA LUI LIVINGSTONE

David Livingstone a fost un misionar scoțian din secolul al XIX-lea, care a explorat Africa Centrală, în speranța că va îmbunătăți condițiile de viață ale populației. În anul 1855 a fost primul european care a văzut impresionantele cascade Victoria. Nu s-a mai știut nimic de el timp de cinci ani, până când ziaristul american Henry Stanley a plecat să îl caute și l-a găsit în anul 1871 în satul Ugigi, în Tanganyika (în prezent Tanzania).

Satul Ugigi, Tanganyika, *cu case din nămol și iarbă*

Băștinașii îl respectau *pe Stanley*

Stanley l-a salutat pe *misionar cu faimoasele cuvinte: „Domnul Livingstone, presupun"*

Întâlnirea dintre Stanley și Livingstone în anul 1871, în Tanganyika

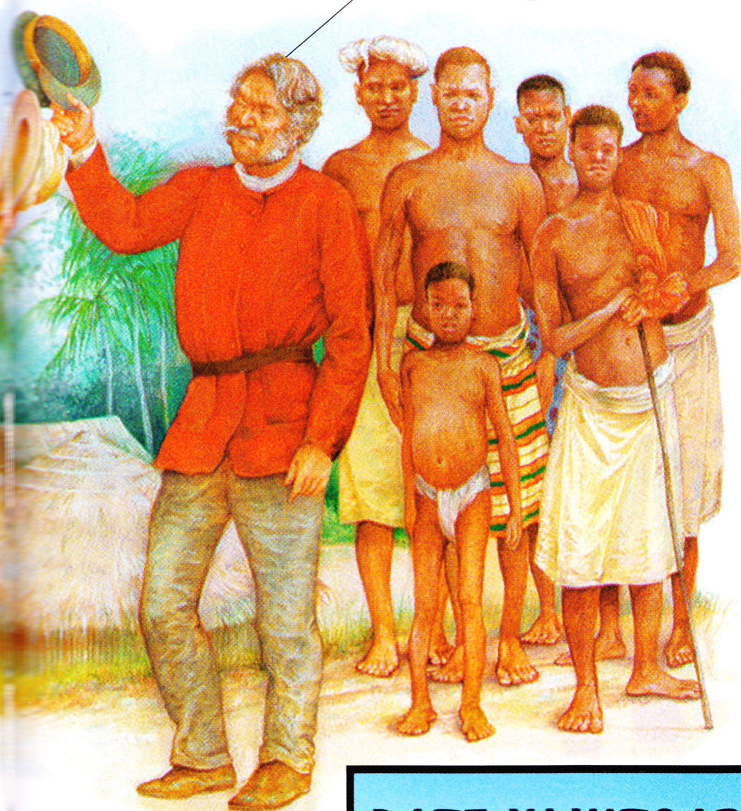
Sculptura în aur a Imperiului Ashanti

IMPERIUL ASHANTI

Populația Ashanti trăia în actuala Ghana. Începând cu anul 1670 aproximativ, în timpul regatului Osai Tutu, națiunea lor a devenit foarte puternică datorită bogăției în aur. Negustorii englezi și olandezi își vindeau puștile în schimbul aurului, fildeșului și sclavilor. Folosind acele puști, Ashanti au reușit să înfrângă popoarele vecine și să își creeze un vast imperiu.

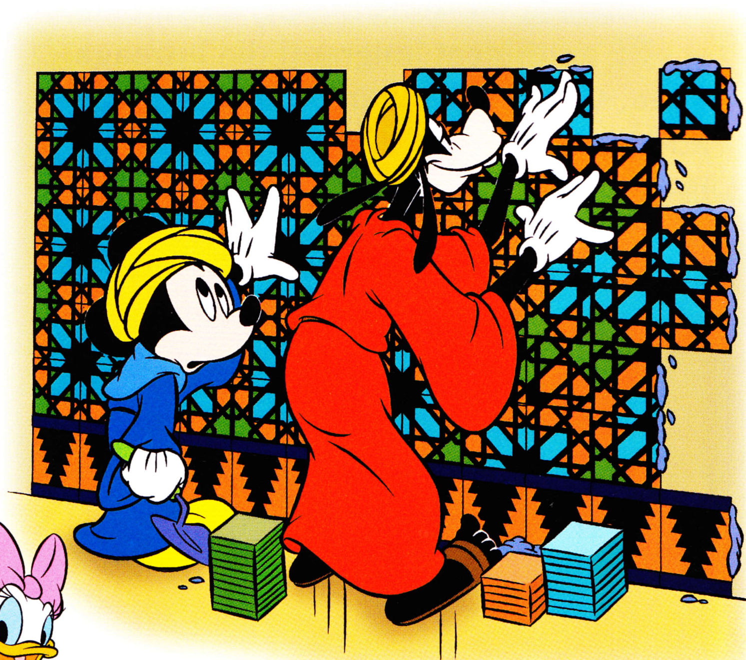
Artizanii arabi au creat gresia cu motive decorative rafinate

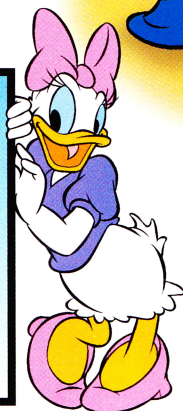

Spre deosebire de alți exploratori, *Livingstone a locuit și a lucrat cu indigenii*

ARABII

În secolele al VII-lea și al VIII-lea d.Hr., arabii din Orientul Mijlociu au cucerit o bună parte din Africa de Nord și din Spania, aducând cu ei religia și cultura musulmană. Noii sosiți au influențat stilul construcțiilor, îmbrăcămintea și obiceiurile culinare din regiunea ocupată.

DATE ULUITOARE

★ **În călătoriile în Africa, Stanley nu renunța la confort: în cortul său se afla un covor persan și o cadă de baie.**

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 36-39
ISTORIA OMULUI: pp. 38-39

Întâlnirea culturilor

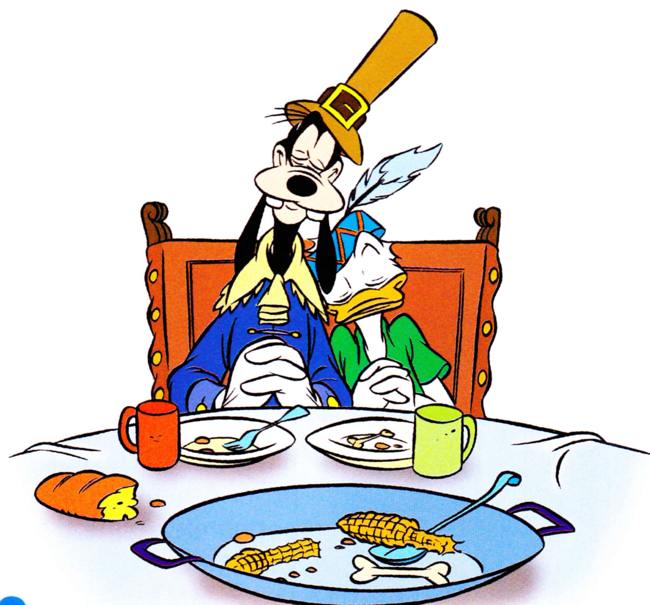

Când persoane aparținând unor culturi și unor țări diferite se întâlnesc și trăiesc împreună, acestea învață unele de la altele. Din fuziunea ideilor și a obiceiurilor rezultă noi stiluri de viață: se modifică limba, muzica, artele și obiceiurile culinare.

Statele Unite sunt definite ca un *melting pot* (amestec): aici s-au stabilit și s-au amestecat imigranți din întreaga lume. Cu sute de ani în urmă, europenii au adus cu ei propriile tradiții. Recent, imigranții hispanici din America Centrală și de Sud au fost cei care au influențat stilul de viață american.

Mayflower a transportat părinții pelerini în New England

ZIUA RECUNOȘTINȚEI

Primii coloniști englezi care s-au stabilit în Statele Unite au fost denumiți părinți pelerini. Au sosit la Capo Cod în anul 1620 și un indian dintre pieile roșii wampanoag cu numele Squanto i-a învățat să cultive pământul. În anul următor, coloniștii au organizat sărbătoarea Recunoștinței pentru a celebra cu Wampanoag prima recoltă.

La masă, țipari, *pâine și cereale*

Coloniștii englezi și Wampanoag au pregătit prima zi a Recunoștinței

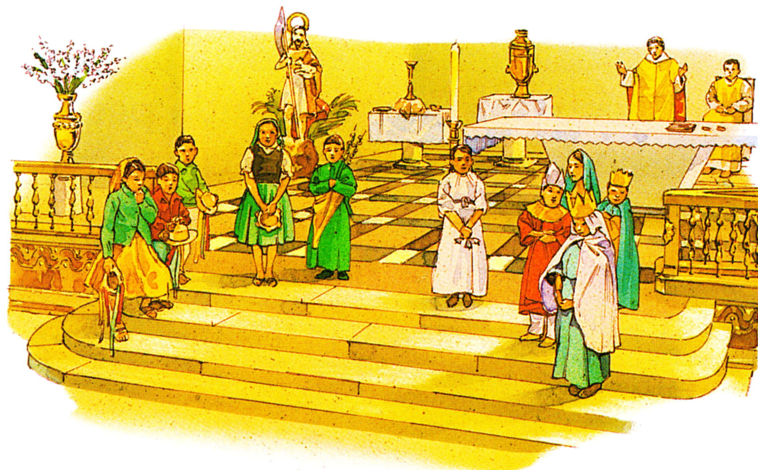

Pictorii moguli erau faimoși prin picturile lor rafinate

BISERICA ÎN AMERICA

În secolul al XVI-lea, europenii au cucerit Mexicul și America de Sud, apărând creștinismul. Indigenii au contopit noua religie cu propriile credințe. Astăzi, în multe ceremonii creștine din țări ca Mexic și Brazilia se roagă la Iisus Hristos și la zeii tradiționali ai locului.

Ceremonii religioase mexicane îmbină obiceiuri maya și aztece cu tradiții creștine

INDIA ÎN TIMPUL MOGULILOR

Mogulii erau războinici musulmani din Asia Centrală înrudiți cu Mongolii. Împărații moguli au guvernat India din 1526-1858, creând o nouă cultură, care îmbina credințe hinduse, budiste și musulmane. Acest lucru este evident în arta, în muzica și în arhitectura mogulilor.

***În America**, se sărbătorește și în prezent Ziua Recunoștinței*

***Unul dintre părinții** pelerini îi mulțumește lui Dumnezeu înainte de a lua prânzul*

DIVINITĂȚI MODERNE

La începutul secolului al XX-lea locuitorii insulelor din Pacific vedeau în vizitatorii europeni divinități sau spirite. Astfel, au luat naștere noi culturi și multe persoane erau convinse că aceste „spirite” le-au adus multe mărfuri moderne.

Statuetă în formă de polițist aferentă noilor culte

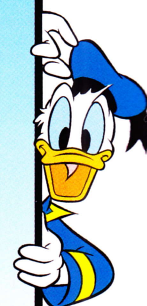
CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 50-51
ISTORIA OMULUI: pp. 44-45

A prinde rădăcini

Era greu să te stabilești într-o țară nouă. Unii se mutau în locuri puțin locuite, unde construiau case și se străduiau să își procure hrana. Alții se stabileau unde exista deja un popor și trebuiau să găsească soluția pentru a munci și a trăi împreună cu vecinii. Mulți dintre cei nou-sosiți contribuiau la construirea unor mari imperii ce au durat secole.

DATE ULUITOARE

★ Pe pista din Oregon, în America, se înainta încet. Pionierii aveau nevoie de șase luni pentru a parcurge cei 3 200 km cu care trase de cai.

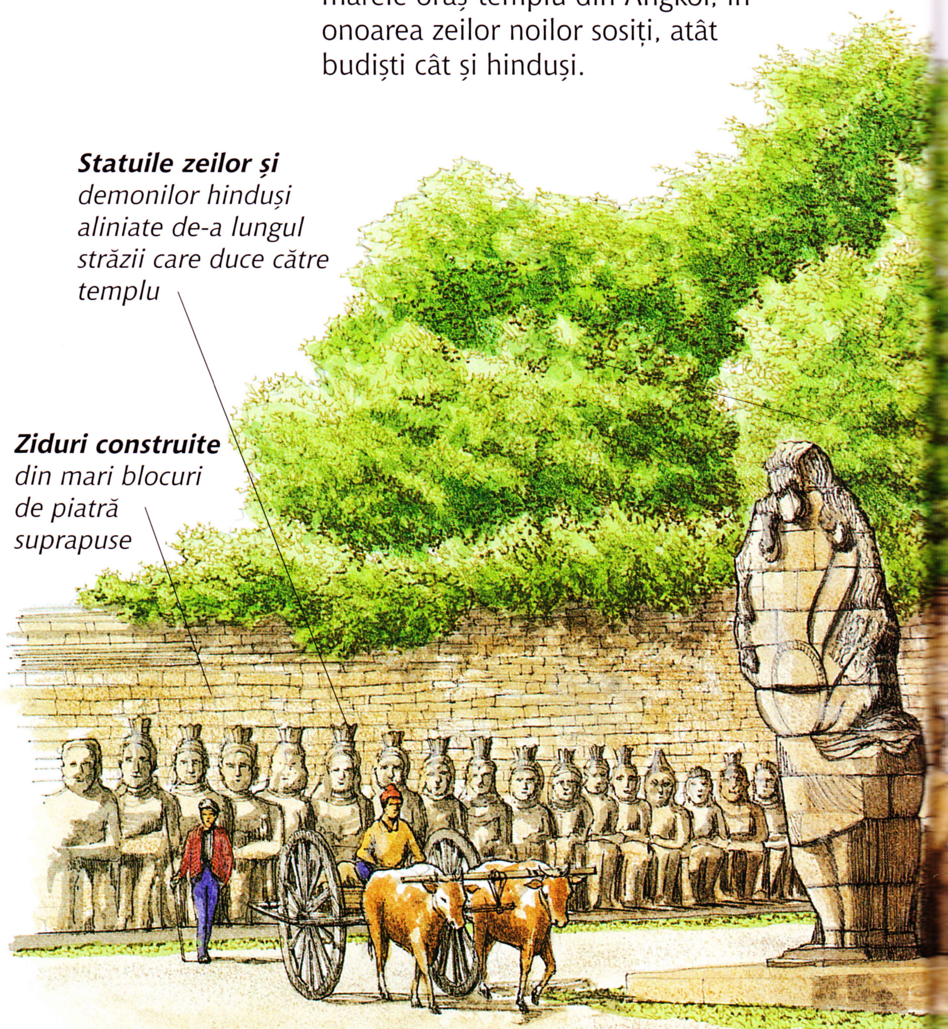

Imperiul Khmer

Între secolele al IX-lea și al XV-lea, în Cambodgia, în sud-estul asiatic, a înflorit marele imperiu khmer. Aici s-au stabilit negustori indieni și chinezi, care au adus cu ei propriile credințe budiste și hinduse. Regii khmer au construit marele oraș-templu din Angkor, în onoarea zeilor noilor sosiți, atât budiști cât și hinduși.

Musulmanii în Spania

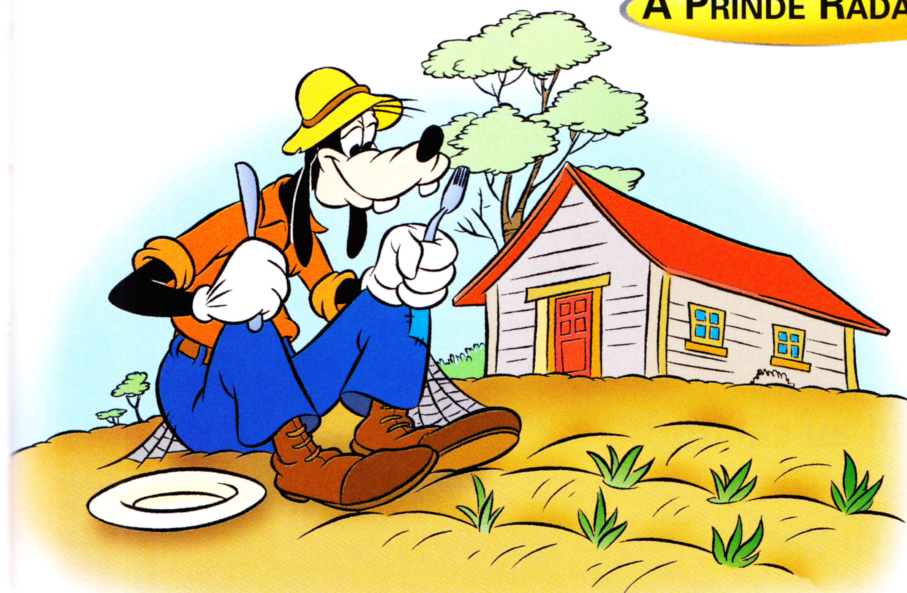
În secolul al VIII-lea, maurii, musulmani din Africa de Nord, au cucerit o parte din Spania. S-au stabilit în sudul țării, pe care au numit-o al-Andalus, unde au trăit și au muncit împreună cu creștinii și cu evreii. Comerțul, activitatea agricolă și mineritul au făcut ca regiunea să prospere.

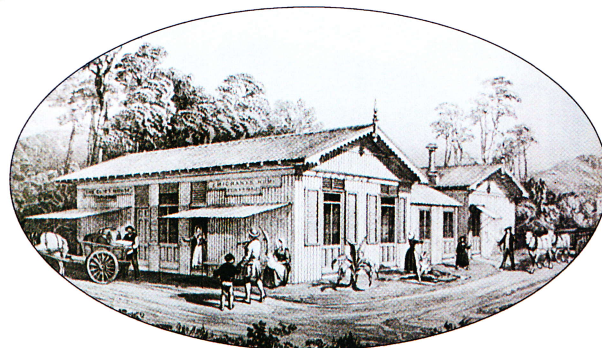

Alhambra, elegantul palat arab din Granada, în Spania, construit în secolul al XIII-lea

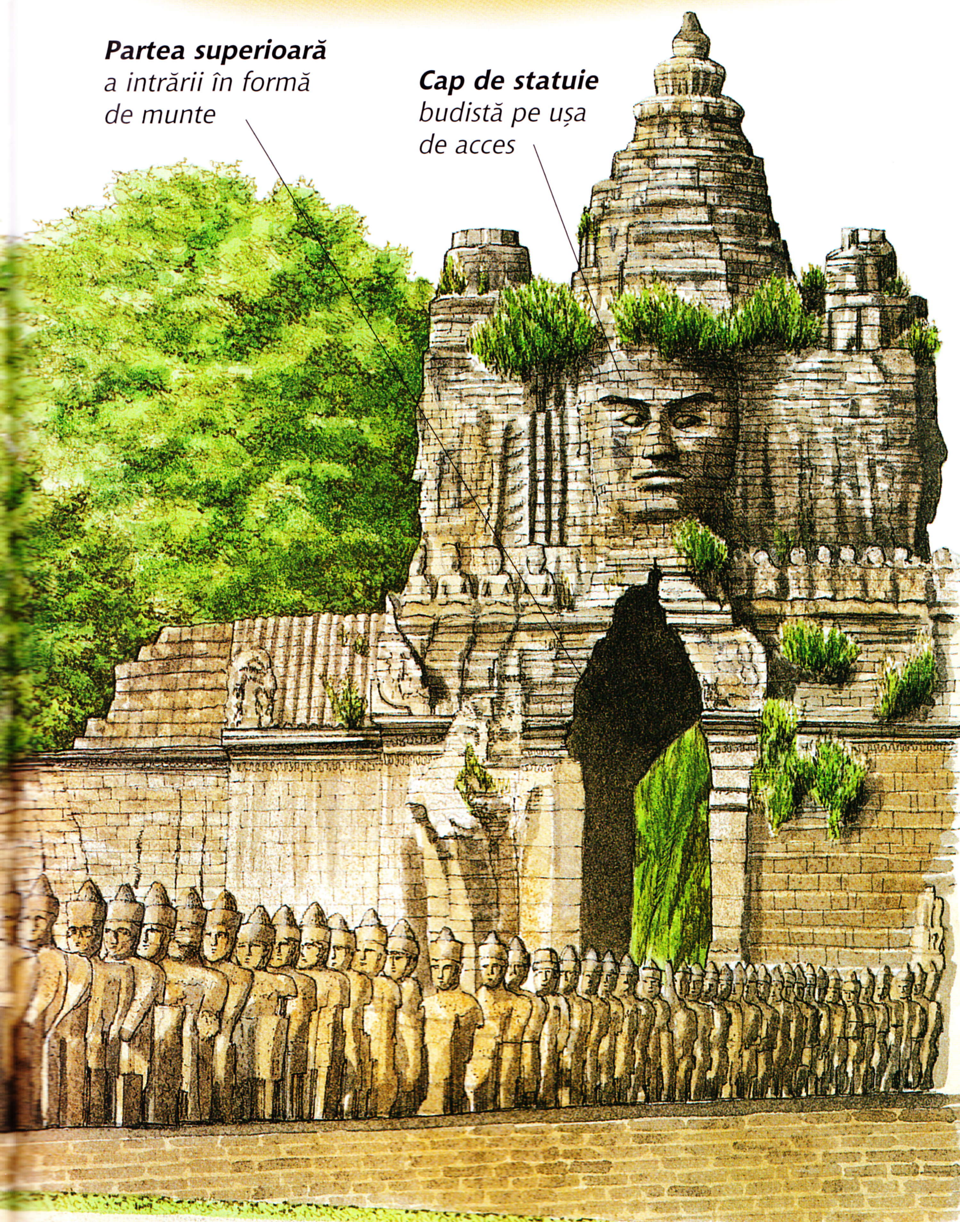

Casă de coloniști-pionieri din Australia

EUROPENII ÎN AUSTRALIA

În secolul al XIX-lea europenii au emigrat în Australia, unde au construit ferme pe un teren sălbatic. Pentru pionieri (coloniști ai unei noi regiuni) mesele erau modeste, până când pământul a dat primele roade. Multe dintre enormele ferme australiene de astăzi s-au născut ca mici loturi de pământ despădurite.

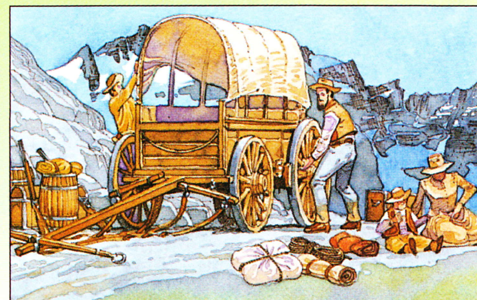
Partea superioară *a intrării în formă de munte*

Cap de statuie *budistă pe ușa de acces*

Intrare în templul Angkor Vat, în Cambodgia

PISTA DIFICILĂ

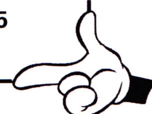
Între 1840 şi 1870, mii de americani au călătorit de-a lungul pistei din Oregon, de la Missouri la Oregon, prin Munţii Stâncoşi. Pentru a traversa fluviile, demontau carele şi le transportau.

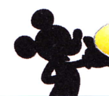

Pionieri pe pista din Oregon

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 54-55
ISTORIA OMULUI: p. 35

Constrânşi să călătorească

În trecut, ca și astăzi, oamenii au călătorit în căutarea muncii și a câștigului. Deseori mergeau în țări străine pentru că în patrie nu mai aveau de lucru sau pentru a câștiga mai mult. Totuși, uneori, erau obligați să-și părăsească propriul pământ și să muncească în altă parte chiar și ca sclavi, maltratați și vânduți asemenea unor mărfuri. Astăzi, sclavia a fost aproape definitiv învinsă, dar reprezintă un capitol nefericit și semnificativ din istoria mondială.

Bărbați, femei *și chiar copii erau vânduți ca sclavi*

Strigătorul accepta *oferta cea mai bună pentru vânzarea sclavilor*

Un negustor de sclavi tratează *cumpărarea cu proprietarul*

SCLAVII ÎN AMERICA

Când europenii au colonizat America, au adus cu ei sclavi africani pentru a cultiva tutun, trestie de zahăr și alte produse. Nu mai puțin de 15 milioane de muncitori au fost transportați pe mare de pe coasta occidentală a Africii în America, pentru a fi vânduți ca sclavi. De obicei erau foarte rău tratați și mureau în călătorie.

DATE ULUITOARE

★ În secolul al XIX-lea, un cowboy din cinci era de origine africană. Mulți erau sclavi eliberați sau fugari.

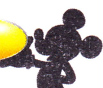

O sclavă romană cu patroana sa, secolul I-II d.Hr.

TRANSFORMAȚI ÎN SCLAVI

Multe popoare antice foloseau sclavii pentru muncile cele mai grele. De exemplu, se spune că egiptenii îi foloseau pentru a construi piramidele. În Roma antică, unii sclavi greci, mai norocoși, erau profesori. Deseori, popoarele cucerite deveneau sclave, precum aztecii, după invazia spaniolă din secolul al XVI-lea.

FORȚAT ÎN AUSTRALIA

Din 1788 și până în 1865, Anglia a trimis în Australia mii de deținuți condamnați la muncă silnică. Pedeapsa consta în munci grele și extenuante în locuri numite colonii de pedeapsă.

Colonia închisoare din Port Arthur, Australia, așa cum se prezintă astăzi

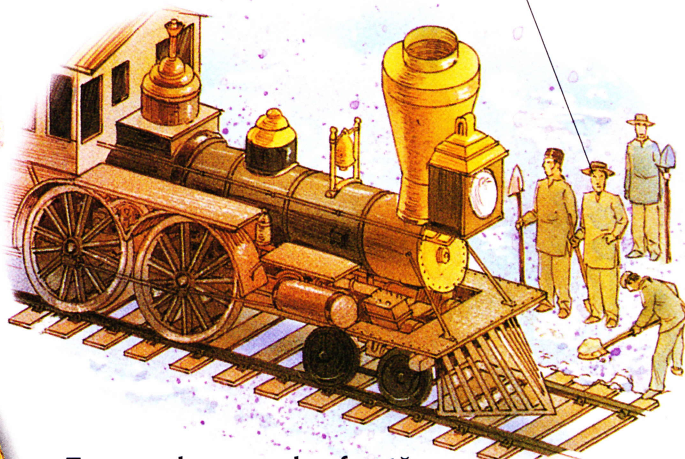

O licitație de sclavi africani în America

MUNCA LA CĂILE FERATE

Calea ferată canadiană, care leagă Montreal de Vancouver, a fost inaugurată în anul 1886. Au construit-o mii de muncitori chinezi, imigrați în Canada, în căutare de muncă. Nu erau sclavi, dar trăiau în condiții grele și erau prost plătiți.

Tren cu abur pe calea ferată care traversează Canada

LIBERTATE PENTRU SCLAVI

Mulţi s-au luptat pentru a pune capăt crudului comerţ cu fiinţe umane. În Imperiul britanic, sclavia a fost abolită în anul 1833, în Statele Unite în anul 1865 şi în Brazilia în 1888.

În secolul al XIX-lea, persoanele care doreau abolirea sclaviei purtau medalii cu înscrisul „Nu sunt oare un om și un frate?"

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 21
MIJLOACE DE TRANSPORT: pp. 46-47

Călătorii din credinţă

Mari deplasări pot avea loc din motive religioase. Unii călători sunt pelerini, adică persoane cu o credinţă puternică, hotărâţi să parcurgă distanţe mari pentru a se ruga. Locuri de pelerinaj se găsesc în întreaga lume şi sunt deseori legate de persoane sau evenimente demne de veneraţie.

***Trepte care duc** din oraş către râu*

Hinduşi în Gange la Varanasi, India

***Hinduşii cred că** apele Gangelui purifică sufletul*

Răspândirea Budismului

Marele suveran indian Ashoka a devenit budist în secolul III d.Hr. A trimis câţiva membri ai familiei sale şi mulţi misionari să convertească lumea la credinţa sa. Prin urmare, începând cu secolul al IV-lea d.Hr. budismul s-a răspândit în zone vaste din sud-estul asiatic până în Indonezia.

Replică a unei roci pe care misionarii lui Ashoka au gravat învăţăturile acestuia

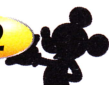
Credincioşii Hindu

În India sunt multe locuri sacre pentru hinduşi. Cel mai important este la Varanasi, un oraş pe malul Gangelui cu aproximativ 1 500 de temple. În fiecare an, mii de pelerini parcurg distanţe mari pentru a intra în apele fluviului şi pentru a se ruga în acest loc sacru.

DATE ULUITOARE

★ Sărbătoare hindusă Kumbh Mela este sărbătoarea religioasă cea mai impunătoare din lume. Are loc o dată la 12 ani. Cu această ocazi peste 15 milioane de persoane se adună pentru a intra în Gange.

DATORIILE MUSULMANILOR

Musulmanii cred că fiecare credincios trebuie să efectueze măcar o dată în viață pelerinajul la Mecca, denumit hajj. Vizita începe cu șapte ture pe jos în jurul Kaaba, o construcție cubică ce înconjoară Piatra Neagră, considerată sacră.

Pelerini musulmani în jurul Kaaba, la Mecca

MISIONARII CREȘTINI

În urmă cu aproximativ 2 000 de ani, Iisus le-a spus discipolilor Săi să meargă să propovăduiască cuvântul Său. De atunci, misionari creștini au călătorit în întreaga lume pentru a propovădui religia printre ceilalți și pentru a construi școli și spitale.

Credincioși rugându-se *pe treptele din piatră*

Un hindus înaintează în *apele Gangelui apărându-se cu o umbrelă de soare*

CRUCIADELE

Între 1096 și 1270, suveranii europeni au condus șapte mari cruciade, adevărate războaie religioase. Armatele creștine au organizat expediții pentru a elibera Ierusalimul din mâinile musulmanilor și pentru a obține controlul asupra Pământului Sfânt, sacru pentru aceștia, ca și pentru evrei.

Papa Urban al II-lea îi invită pe toți cavalerii creștini să participe la Prima Cruciadă

O soră misionară în India îngrijește o femeie bolnavă

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
LOCURI CELEBRE: pp. 32-33
MARILE PERSONALITĂȚI: p. 34

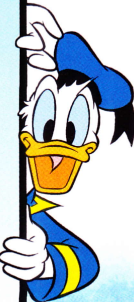
Popoare risipite

Uneori, războiul, revoltele sau marile catastrofe naturale, cum ar fi foametea, au constrâns oamenii să-și abandoneze în masă propriul pământ. Acestea au parcurs sute de kilometri, în speranța că vor începe o viață nouă pe un pământ nou, luând cu ei obiceiurile.

DATE ULUITOARE

★ Din 1841 și până în 1851, în Irlanda populația a scăzut de la 8,2 la 6,6 milioane. Din păcate, mulți au murit de foame, alții au plecat să-și refacă viața în altă parte.

★ Evreii nu au avut o patrie începând cu anul 70 d. Hr. și până în anul 1948, când s-a constituit statul Israel.

EVREII ÎN EXIL

În anul 70 d.Hr., romanii au reprimat o revoltă a evreilor în Palestina, au distrus templul din Ierusalim și le-au interzis evreilor să rămână în Palestina. A început astfel diaspora (împrăștierea) evreilor în întreaga lume. În secolele următoare, evreii s-au stabilit în diverse regiuni din Africa de Nord, în Spania, Europa de Est și Statele Unite. Pe unde au mers au dus cu ei religia și obiceiurile.

***Evreii utilizau orice** armă pe care o găseau pentru a se apăra*

***Un ofițer roman** își îndeamnă oamenii să atace*

Soldații romani se luptă cu evreii rebeli în Palestina

FOAMETEA ÎN IRLANDA

Între anii 1845-1846, în Irlanda, recolta de cartofi, singurul aliment pentru majoritatea populației, a fost distrusă de o boală, provocând foamete, adică foame în masă. Mai mult de jumătate de milion de persoane au murit și peste un milion au fost constrânse să părăsească Irlanda din cauza lipsei de hrană. Mulți au plecat în Statele Unite, în Australia și în Canada.

Irlandezi așteptându-și rândul pentru o farfurie de supă în timpul foametei

Templul sikh, *o gurdwara păzește textele sacre, reprezentând un loc de regăsire pentru credincioși*

Templul sikh la Bradford, Anglia

SIKH ÎN LUME

Fondată în India de Nanak (în secolul al XVI-lea), comunitatea sikh practică o credință care îmbină islamismul și hinduismul. Chiar dacă nu au fost niciodată constrânși să plece, sikh au crezut întotdeauna că ar fi trăit mai bine în afara Indiei. Încă din 1900 s-au organizat pentru a emigra în Anglia, Statele Unite și Canada.

MUNCA ÎN STRĂINĂTATE

Când sărăcia şi şomajul îngreunează supravieţuirea, un membru al familiei pleacă în străinătate în căutarea unui loc de muncă. Egiptenii, filipinezii şi pakistanezii, de exemplu, se alătură comunităţilor deja existente în ţările străine. Îşi găsesc un loc de muncă şi trimit bani familiei.

Muncitori filipinezi într-o zi de sărbătoare la Hong Kong

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: p. 23
ISTORIA OMULUI: pp. 20-21

Începutul unei noi vieți

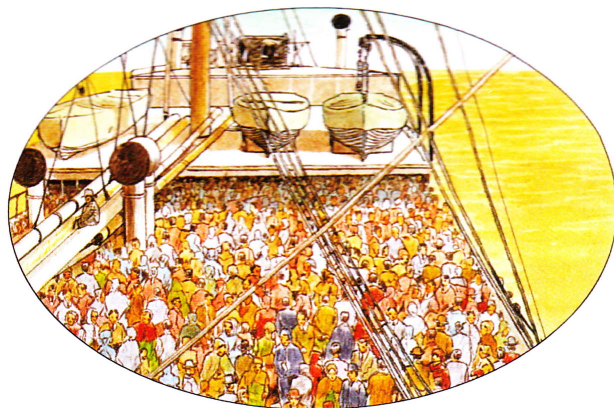

De la sfârșitul secolului al XIX-lea, Statele Unite au devenit ținta imigranților din întreaga lume, astfel că în Ellis Island, în portul New York, s-a construit o zonă specială pentru a-i primi.

Între anii 1895-1924, Ellis Island a fost prima escală pentru aproximativ 12 milioane de imigranți. În acea epocă de deplasări în masă, navele transportau un milion de persoane pe an. După ce erau interogate și supuse controlului medical, se decidea dacă le era permis accesul sau dacă erau trimiși înapoi. Pe insulă existau spitale și spații pentru dormit, mâncat și spălat. În fiecare zi, puteau fi primite până la 8 000 de persoane.

Ellis Island, la poarta New York-ului

Navele care se îndreptau spre Statele Unite erau aglomerate de imigranții plini de speranțe

Călătorie la Clasa a Treia

În anul 1904, călătoria cu vaporul către Statele Unite costa doar 10 dolari. Totuși, pentru acest preț persoanele erau îngrămădite în cabine de clasa a treia pe fundul navelor cu spațiu mic pentru dormit, spălat și mâncat. Mulți acceptau aceste condiții în speranța că vor avea în curând o viață mai bună.

Controlul Noilor Sosiți

Pe Ellis Island, imigranții erau examinați de către medici și interogați de funcționari americani. Trebuiau să demonstreze că au bani suficienți pentru a se întreține sau că au pe cineva care se ocupă de ei. Cei care erau acceptați luau feribotul către New York. Dar criminalii și persoanele cu boli infecțioase erau de cele mai multe ori trimiși în țara de origine.

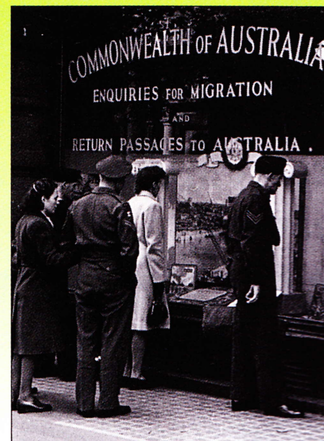

O SUTĂ DE MII PE AN

Începând cu anul 1870, o sută de mii de italieni plecau în fiecare an spre America, lăsând în țară femei, copii și bătrâni: țintele sunt Argentina, Brazilia, Uruguay, SUA. În anul 1914, cifra totală era de 16 milioane de emigranți.

DESTINAŢIA AUSTRALIA

La jumătatea anilor patruzeci, în Australia lipsea mâna de lucru specializată. Guvernul încuraja imigrarea, ajutându-i pe cei care soseau să-şi plătească biletul şi să-şi caute o casă sau un loc de muncă. Peste 4 milioane de persoane au acceptat oferta.

O vitrină din Londra în anul 1945 ne invită să ne mutăm în Australia

Steagul Statelor Unite *ale Americii*

După vizita medicală, imigranții *treceau în camera de interogatoriu*

Funcționarii stăteau la birou *pentru a interoga imigranții*

Imigranți interogați la Ellis Island, Statele Unite

Un număr mare de persoane *însemna șiruri lungi de oameni și așteptări*

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 44-45
LOCURI CELEBRE: pp. 45

Să rămânem uniți

Noii sosiți într-o țară străină locuiesc deseori în marile orașe, unde se organizează sau se alătură unor comunități având aceeași cultură. Aici pot continua să folosească limba, mâncărurile, tradițiile și religia care le sunt familiare, în timp ce se integrează în noua țară.

DATE ULUITOARE

★ **„Biscuiții norocului" și populara *chop suey* (mâncare cu carne și legume) sunt feluri de mâncare create de imigranții chinezi pentru a satisface gusturile americane.**

ÎN AMINTIREA INDIEI

Indienii își mențin propriile obiceiuri și propria religie oriunde s-ar deplasa și construiesc temple pentru a-și putea practica în continuare credința: cel mai mare templu hindus din afara Indiei este Shri Swaminarayan Mandir din Londra.

Templul hindus de la Shri Swaminarayan Mandir din Londra

Cupole și turnuri, conform *tradiției templelor indiene*

Construcția templului, *inaugurat în anul 1995, a durat trei ani*

Începând cu anii *cincizeci, mulți indieni au emigrat în Marea Britanie*

Majoritatea pietrelor *au fost sculptate în India și transportate în Anglia*

CHINATOWN

Chinezii au emigrat, în număr mare, în multe țări ale lumii. Sunt puține orașe în Europa, în Asia și în Statele Unite care să nu aibă restaurante și magazine chinezești. Unele au chiar cartiere chinezești, deseori numite „Chinatown".

Poartă chinezească ce semnalează intrarea în Chinatown

ISLAMUL PE BĂNCILE ȘCOLII

Păstrarea identității religioase este deseori foarte importantă pentru cei din străinătate. În multe orașe ale lumii imigranții musulmani și-au înființat propriile școli, unde băieții și fetele urmează cursuri separate.

În multe școli musulmane, fetele urmează obiceiul de a-și acoperi capul

MICA ITALIE

Multe orașe din lume găzduiesc mari comunități italiene. Pentru italieni, fotbalul este important iar emigranții acestora se reunesc deseori pentru a susține Naționala. Și mâncarea este importantă, iar restaurantele italiene din străinătate sunt foarte populare.

Italienii susțin echipa națională

ORA CEAIULUI

În secolul al XIX-lea, guvernatorii englezi din India au păstrat multe tradiţii. Chiar şi în ţări îndepărtate, la prânz, se obişnuia să se bea ceaiul în ceşti din porţelan cu prăjituri şi sandviciuri.

Servirea ceaiului în India britanică, în secolul al XIX-lea

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 24-25
LOCURI CELEBRE: pp. 30-31

Să ne amintim originile

Multor emigranți din țările îndepărtate le place să celebreze propriile sărbători naționale și religioase. Unele au caracter privat și familiar: membrii unui grup mic se reunesc pentru a-și întări propriile tradiții și pentru a păstra vie amintirea originilor. Altele sunt publice și constituie o ocazie pentru a arăta vecinilor cât de bogată este cultura lor. Sărbătorile sunt deseori acompaniate de muzică, steaguri și costume tradiționale.

Ziua Sfântului Patrick

17 martie este ziua Sfântului Patrick, sărbătoarea națională irlandeză. Pentru irlandezii emigrați din întreaga lume este o zi specială. La New York, americanii irlandezi celebrează această zi printr-o defilare în costume.

Sărbătorile Creștin-Ortodoxe

Împărtășirea aceleiași credințe unește persoanele. Creștinii ortodocși din întreaga lume sunt în număr de cel puțin 100 de milioane. Joia Mare, care amintește de Cina cea de Taină a lui Iisus și de ziua care precede moartea sa, este o dată importantă, pe care creștinii ortodocși o sărbătoresc împreună.

Preoții creștin-ortodocși sărbătoresc Joia Mare

Apa pentru spălarea *picioarelor amintește credincioșilor că Iisus a spălat picioarele discipolilor Săi*

Pâinea se mănâncă *pentru a aminti de Cina cea de Taină*

Sărbătoarea Luminii

Oriunde ar trăi, hinduşii sărbătoresc în luna octombrie Diwali, o sărbătoare care durează cinci zile. Pe străzi, în temple şi în case se aprind lumânări şi lămpi cu ulei. Familiile fac schimb de cadouri şi servesc mâncăruri tradiţionale.

Diwali la Londra

Participanții poartă *steagul american pentru că sunt mândri de noua lor patrie*

Steaguri în culorile *statului sau regiunii din care provin participanții*

Îmbrăcămintea este *identică cu cea pe care o purtau primii imigranți irlandezi*

Verdele este culoarea *tradițională a Irlandei*

Defilarea în costume de ziua Sfântului Patrick la New York

DATE ULUITOARE

★ **De origini ne putem aminti și cu un cântec. Emigranții italieni în America obișnuiau să se reunească, din când în când, pentru a fredona melodii, cum ar fi Santa Lucia, care exprimă nostalgia comună pentru țara de obârșie.**

Un moment din timpul Carnavalului de la Notting Hill

CARNAVALUL DE LA NOTTING HILL

În anii cincizeci, mulți afro-caraibieni s-au mutat în Marea Britanie. În luna august, comunitatea afro-caraibiană engleză organizează un mare carnaval la Notting Hill, la Londra. Carnavalul este sărbătorit, printre altele, cu muzică, mâncare, dans și costume tradiționale.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ

POPOARELE LUMII: pp. 48-49

DANS, TEATRU ȘI MUZICĂ: pp. 10-13

Noi tradiții

Atunci când mai multe persoane cu obiceiuri și tradiții diferite trăiesc împreună, culturile lor se amestecă, dând naștere astfel unor noi obiceiuri.

Samba și salsa, muzică și dansuri din America de Sud, de exemplu, derivă din fuziunea tradițiilor muzicale spaniole și africane. Populația Cajun din Louisiana, Statele Unite, vorbește și cântă în franceză limba strămoșilor, amestecată cu engleza și spaniola; servesc mâncăruri, precum *gumbo* și *jambalaya*, care sunt un amestec creativ de multe ingrediente tradiționale. La fel ca mâncarea și limba, jocurile și jucăriile s-au răspândit rapid în întreaga lume.

Jocul de șah a fost inventat în secolul al VII-lea d.Hr., în India

Fast food în Rusia

MODA FAST-FOOD-ULUI

În prezent, în multe țări se mănâncă hamburgeri și hot dog, mâncăruri de origine germană care s-au răspândit în întreaga lume. Lanțurile de fast food adaptează deseori rețetele la gusturile culturii locale. În Japonia, de exemplu, hamburgerilor li se adaugă teriyaki, un sos tradițional.

Jucăriile copiilor provin din toată lumea

JOCURI ȘI JUCĂRII

Șahul este un joc de masă, de origine indiană, care s-a răspândit în întreaga lume. Vulturii, folosiți odată de războinicii chinezi pentru a-i speria pe dușmani în bătălie, astăzi îi distrează oriunde pe cei mari și pe cei mici. Fotbalul, un joc inventat în Anglia, este sportul cel mai popular din lume.

FUZIUNEA STILURILOR MUZICALE

Muzica a favorizat dintodeauna întâlnirea dintre culturi. Rock'n'roll amestecă jazz, blues, gospel și muzică albă. Cântecul popular al Chinei de Sud amestecă muzica tradițională din Canton cu melodii occidentale. Bhangra este un amestec de muzică indiană din Punjab, muzică disco, rap și ritmuri latine.

MEDICINA ANTICĂ ŞI MODERNĂ

Ayurveda este o metodă veche a medicinii indiene bazată pe echilibrul dintre corp şi minte, pentru a preveni şi vindeca bolile. Medicina occidentală modernă începe să-şi facă multe idei proprii asupra Ayurveda şi asupra altor metode tradiţionale din Orient.

Schema hindusă a centrelor de energie din corp

Cântăreții scandează *în ritm de rap cuvintele cântecului*

Tobele mici sunt *bătute cu bețișoare*

Instrumentele *sunt un amestec între tradițional și modern*

Îmbrăcămintea îmbină *stilul indian tradițional cu cel modern*

O formație modernă *bhangra*

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 40-41
DANS, TEATRU ŞI MUZICĂ: pp. 52-53

Feluri de mâncare fără frontiere

Unele feluri de mâncare folosesc aceleași ingrediente, dar au forme diferite în diverse țări; de exemplu, wanton chinezești, pakora indiene și pierogi polonezi sunt diferite feluri de paste cu carne. Dar există și mâncăruri care rămân aceleași în întreaga lume și oferă puțin „gust” din țara din care provin.

RĂSPÂNDIREA PIZZEI

Pizza a fost inventată la Napoli în secolul al XVIII-lea. Până în anul 1905, când unii imigranți sicilieni din Statele Unite au deschis o pizzerie la New York, aceasta nu era cunoscută în afara sudului Italiei. Astăzi, pizza se găsește în aproape toată lumea.

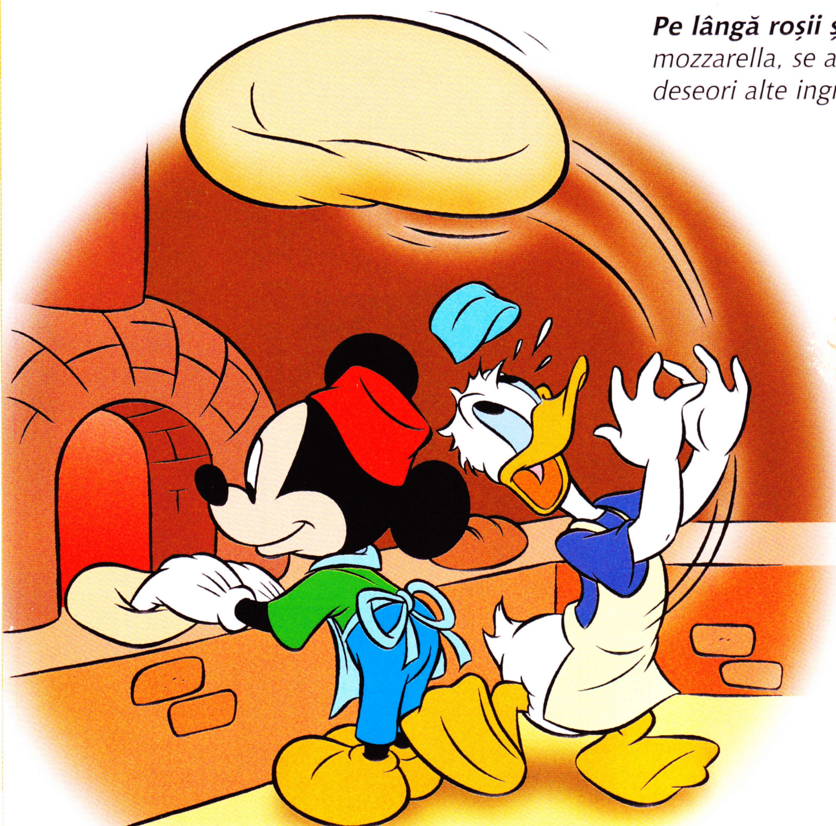
Pizzarul aruncă în *aer aluatul pentru a-l întinde*

În cuptorul tradițional *cu lemne, pizza se prepară în doar 10 minute*

Pe lângă roșii și *mozzarella, se adaugă deseori alte ingrediente*

Lopata folosită pentru a introduce *în cuptor pizza are un mâner lung pentru a ajunge până în partea din spate a cuptorului*

Pizzari la lucru în bucătărie

Un vânzator de înghețată asteptând clienți.

DATE ULUITOARE

★ Inventarea lăzilor frigorifice în jurul anului 1870 a făcut posibil transportul pe mare al mâncărurilor tradiționale în țări străine. Astăzi, lăzile transportă mâncăruri congelate dintr-o țară în alta pe o distanță de mii de kilometri.

ÎNGHEȚATA ITALIANĂ

Se spune că Marco Polo a adus din China în Italia rețeta de bază a înghețatei. Apoi italienii au răspândit arta înghețatei în restul lumii.

Ingrediente de bază pentru gogoși

ÎNTÂLNIREA LA CAFEA

Cine este departe de casă doreşte să întâlnească persoane care provin din ţara sa. De aceea există localuri precum cafenelele, unde se poate bea un suc tradiţional la o întâlnire cu prietenii. În întreaga lume există cafenele turceşti, poloneze, marocane, columbiene şi libaneze pentru a întâlni gusturile de acasă.

O cafenea libaneză la Londra

GOGOȘILE

Mii de ani, popoare din diferite țări au pregătit gogoși de diferite tipuri. În general, acestea sunt făcute din făină, lapte, ouă, sare și uneori zahăr. Pentru clătitele franceze, blintzes ebraice, dosai indiene, blinele rusești, se folosesc aceleași ingrediente de bază, cu diverse umpluturi.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
CORPUL UMAN: pp. 32-33
PLANTELE: pp. 46-47

Micile patrii

În cele mai neaşteptate locuri se pot întâlni mici comunităţi care, prin culoarea pielii, limbă sau obiceiuri, se diferenţiază de restul populaţiei. Este vorba de persoane care, din diferite motive, se află în alte ţări decât în ţara de origine.

În Fiji, copiii merg *deseori la şcoală cu barca*

Pielea indienilor Habshi este mai închisă decât cea a altor indieni

Indienii în Fiji

Insulele Fiji se află în Oceanul Pacific, la est de Australia. Aproape jumătate din populaţie reprezintă urmaşi ai muncitorilor pe care englezii i-au adus din India pentru a munci pe plantaţiile de trestie de zahăr. În Fiji se vorbesc limbile engleză, hindi şi fijiană.

Africanii în India

Habshi din India occidentală sunt descendenţii sclavilor africani din Etiopia. Probabil, în secolul al VIII-lea au fost vânduţi de negustorii arabi în Golful Persic şi mai târziu revânduţi în India. Deşi trăiesc precum ceilalţi indieni, încă seamănă cu africanii.

DATE ULUITOARE

★ **În Patagonia, la 16 000 km de Ţara Galilor, se sărbătoresc *des eisteddfod*, sărbătorile tradiţionale galeze.**

Școlarii îmbracă o uniformă deschisă la culoare pentru a se apăra de căldură

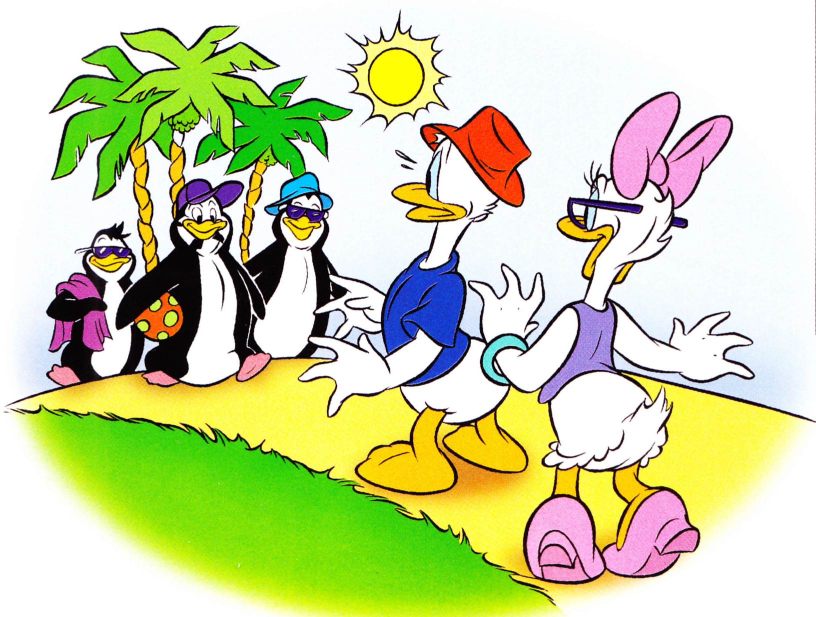
Copii indieni și fijieni merg la școală împreună

Copii galezi și argentinieni în costume tradiționale

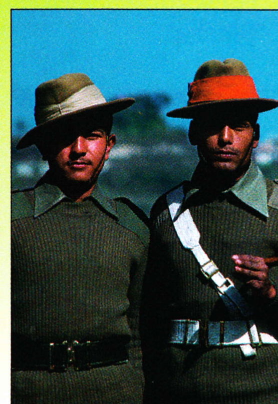
Galezii în Patagonia

În anul 1865 câțiva galezi au sosit în Patagonia, o regiune izolată din sud-estul Americii. Căutau pășuni potrivite pentru păscutul oilor. Actualii locuitori ai regiunii vorbesc încă limba galeză și sunt mândri de sărbătorile lor, de obiceiurile religioase și de casele lor din arbore de ceai.

Soldaţii Nepalezi

Ca urmare a dominaţiei britanice în Asia, soldaţii nepalezi Gurkha fac parte şi astăzi din armata britanică şi sunt deseori de găsit în garnizoana din Anglia pe perioade îndelungate de timp.

Nepalezi Gurkha

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂȚI: pp. 18-19, 28-29
ISTORIA OMULUI: pp. 54-55

Limbile pe glob

Primele sunete ale copiilor se aseamănă între ele, oricare ar fi limba părinților

Cu timpul, o limbă asimilează, altfel zis, își însușește cuvinte din alte limbi. Acest lucru poate avea loc ca urmare a dominației străine sau a sosirii emigranților. Mulți imigranți învață limba țării în care s-au mutat, dar contribuie și la apariția de cuvinte noi în această limbă.

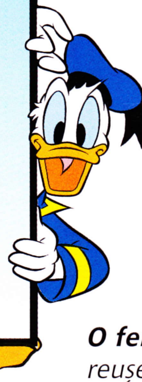
LIMBAJUL COPIILOR

Când încep să vorbească, copiii emit sunete precum „pa-pa" și „ma-ma", poate de aceea cuvintele mamă și tată sunt asemănătoare în aproape toată lumea. Copiii italieni și chinezi spun la mamă „mama", israelienii „imah" și englezii „mum".

DATE ULUITOARE

★ Sunt cel puțin 5 000 de limbi vorbite în lume.

★ În Papua Noua Guinee sunt doar 3,5 milioane de locuitori, care vorbesc 869 de limbi diferite.

Femeie portugheză (europeană)

O femeie portugheză reușește să-și înțeleagă prietenele mozambicane și braziliene

Femeie braziliană (sudamericană)

O LIMBĂ, MAI MULTE NAȚIUNI

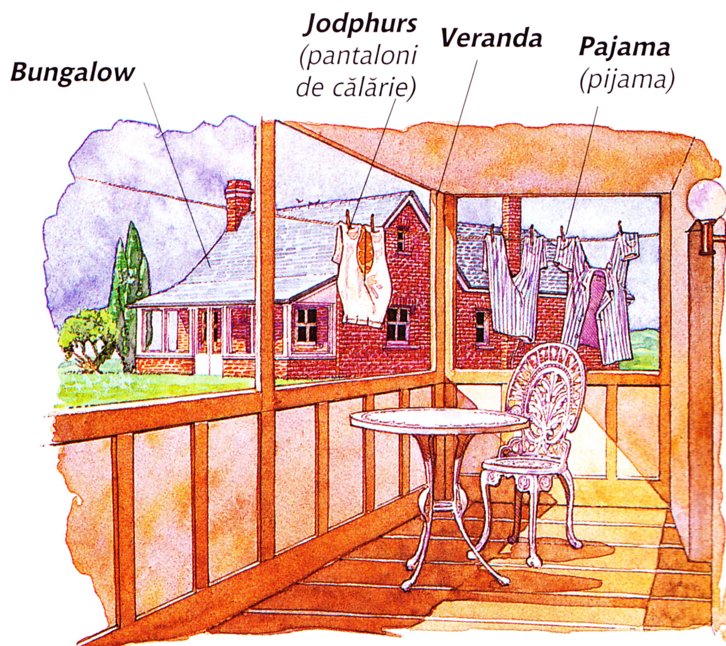
Uneori, aceeași limbă poate fi vorbită în țări diferite. De exemplu, portughezii s-au stabilit în Brazilia, Mozambic și Angola și i-au învățat limba lor pe locuitori. Astăzi, limba de bază este aceeași, dar în fiecare țară s-au născut noi cuvinte, rezultatul fuziunii cu limbile locale.

CUVINTELE ÎMPRUMUTATE

Timp de secole, Anglia a fost invadată de diverse popoare, care aduceau cu ele și propria limbă. După sosirea romanilor care vorbeau latină (43 d.Hr.) și a normanzilor care vorbeau franceza (1066), astăzi unele cuvinte engleze derivă din latină sau din franceză. În timpul dominației în India, în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, englezii au adoptat diverse cuvinte indiene.

Cuvinte indiene folosite în engleză și în alte limbi

Tapiserie din Bayeux, care ilustrează istoria invaziei normanzilor în Anglia, în anul 1066

Femeie mozambicană (africană)

Fiecare dintre ele vorbește *portugheza, dar în versiuni diferite, care includ cuvinte și forme locale*

LIMBA INTERNAŢIONALĂ

Mai bine de 1500 ani, în întreaga Europă s-a vorbit latina, limba vechilor romani. Vorbind această limbă, persoane din ţări diferite au reuşit să se înţeleagă. Astăzi, mulţi oameni de afaceri şi de ştiinţă acceptă în cadrul reuniunilor să vorbească limba engleză. În viitor, spaniola sau mandarina (limba oficială chineză) ar putea deveni limbi internaţionale.

Este mai ușor să comunici în cadrul unei reuniuni dacă toți vorbesc aceeași limbă

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
COMUNICAȚIILE: pp. 12-13
CORPUL UMAN: p. 21

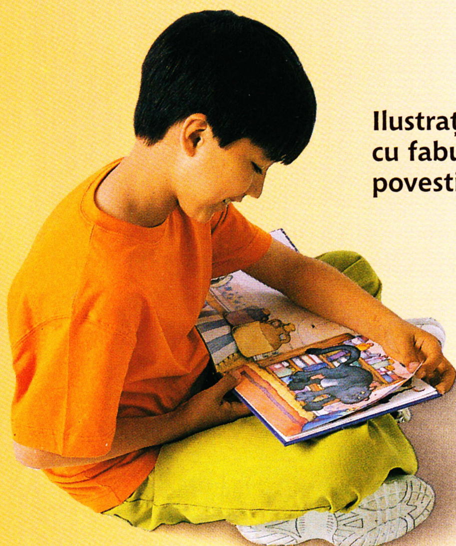

Poveşti din întreaga lume

Multe poveşti pentru copii, astăzi faimoase, au fost într-o vreme povestiri populare care s-au răspândit ulterior în lume prin intermediul cărţilor, cinematografelor şi televiziunii.

Fiecare cultură are propriul folclor, basme şi personaje tradiţionale transmise din tată în fiu. Aceste basme au fost culese, transcrise şi povestite de-a lungul secolelor. Povestirile cu animale doresc să arate într-un mod distractiv cum trebuie să te comporţi. În altele, protagoniştii trăiesc aventuri extraordinare care se termină cu căsătoria cu un prinţ sau cu o prinţesă.

Ilustraţiile din cărţile cu fabule fac povestirile mai vii

Brer Rabbit

Povestirile lui Uncle Remus (unchiul Remo) erau fabule umoristice cu animale, povestite de sclavi africani în Statele Unite. Au fost transcrise de scriitorul american Joel Chandler Harris. Printre personaje sunt Brer Rabbit (Fratele Iepure) şi Brer Fox (Sora Vulpe).

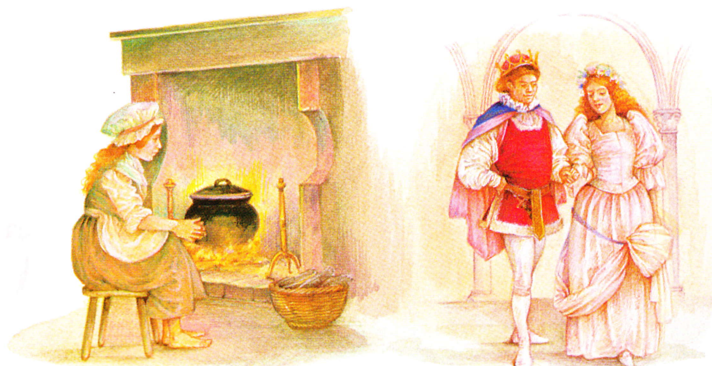

Brer Rabbit *dus la plimbare de Brer Fox*

Cenuşăreasa

Povestea Cenuşăresei, cu cele două surori vitrege urâte, pantoful de sticlă şi prinţul cel frumos a devenit faimoasă în întreaga lume datorită celor doi fraţi germani, Jacob şi Wilhelm Grimm.

Cenuşăreasa este umilită de surorile vitrege, dar, la final, aceasta se căsătoreşte cu prinţul

Scene din Brer Rabbit și din O mie și una de nopți

O mie și una de nopți este o carte *cu multe povești de dragoste și cu aventuri emoționante*

O Mie și Una de Nopți

„Povestea lui Aladin", „Ali Baba și cei patruzeci de hoți" și „Sindbad marinarul" fac parte din cele 200 de povestiri populare asiatice și nord-africane care compun „O mie și una de nopți". La început se transmiteau pe cale orală, dar la începutul secolului al XVI-lea, poveștile au fost transcrise în arabă. Astăzi sunt citite în întreaga lume.

Poveştile cu Animale

Din cele mai vechi timpuri, animalele au fost protagoniştii unor frumoase fabule. Defecte şi calităţi ale omului sunt atribuite vulpii şirete, câinelui fidel, leului sălbatic, măgarului răbdător, de către fabulistul grec Esop (sec. al VII-lea î.Hr.) şi cel latin Fedru (secolul I d.Hr.).

Vulpea și corbul, fabulă de Fedru

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARI PERSONALITĂŢI: pp. 44-45
ISTORIA OMULUI: p. 23

Stilurile de export

Călătorind prin lume, negustorii şi exploratorii se întorceau în patria lor cu experienţe din alte culturi. Când cineva se stabilea într-o ţară nouă, aducea cu sine propriile idei asupra arhitecturii, modei, frumuseţii şi decoraţiunilor. Rezultatul îl constituie varietatea de expresii culturale care astăzi, călătorind, îl regăsim aproape în întreaga lume.

STILUL EXTREMULUI ORIENT

Între secolele al XVII-lea si al XIX-lea, stilul chinezesc era foarte răspândit în Europa. Companiile comerciale englezeşti şi olandeze importau ţesături, porţelan şi mobilă. Motivele chinezeşti, precum ramurile de salcie, au fost adoptate de artiştii englezi.

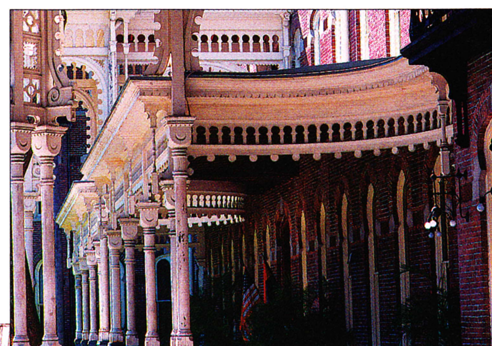

Serviciu de ceai din secolul al XIX-lea, decorat cu desene reprezentând ramuri de salcie

GRAND TOUR

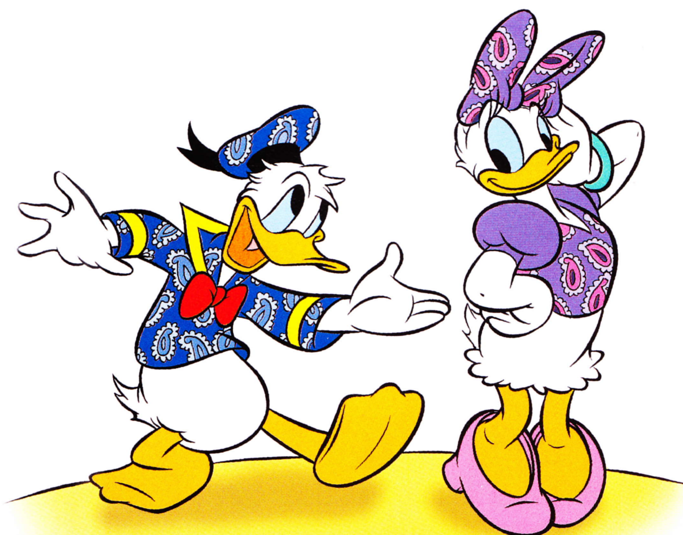
În secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, mulţi bogătaşi europeni şi americani vizitau oraşele cele mai importante din Europa, mai ales pe cele din Italia. Această tradiţie a primit denumirea de Grand Tour (Marea Călătorie). Unii rămâneau atât de impresionaţi de palatele mareţe pe care le vedeau, încât, după ce se întorceau în ţara lor, construiau unele asemănătoare.

Ornamentele din piatră *au fost copiate pentru edificiile europene şi americane în secolele al XIX-lea şi al XX-lea*

Tampa Bay Hotel, din Florida, Statele Unite

Palatul Ducal din Veneţia

DESENE INDIENE

Motivul în formă de pană denumit Paisley este originar din India. A apărut în Europa în anul 1800, când soldați englezi care se întorceau din India au adus cu ei câteva șaluri tradiționale. Motivul a fost imediat copiat în orașul scoțian Paisley și folosit de atunci pentru țesături, hârtie ornamentală și pentru fețe de masă.

O femeie indiană poartă un șal Paisley

Motivul Paisley este astăzi foarte des folosit pentru cravate

PIERCING ȘI TATUAJE

Tatuajele, desenele cu cerneală pe corp, body piercing, găurirea unor părți ale corpului s-au răspândit în întreaga lume. Populația maori din Noua Zeelandă, de exemplu, se tatuează și își găurește pielea conform tradiției, în timp ce locuitorii din Amazonia folosesc tatuaje și piercing ca semn al apartenenței la un anumit trib. Aceste obiceiuri vechi au devenit o modă la tinerii din Europa și din Statele Unite.

***O fată cu tatuaje** și piercing moderne*

***Indienii din** Amazonia își găuresc nasul, obrajii și buzele*

Piercing al frunții

***Tatuaje** pe față*

Piercing și tatuaje tradiționale și moderne

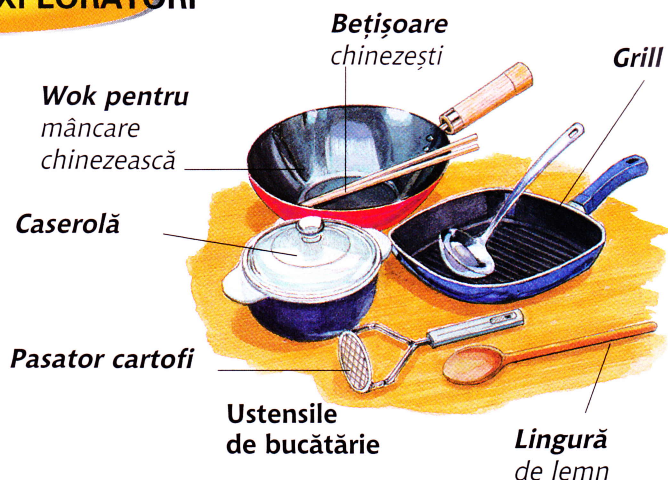
Piercing al nasului

DATE ULUITOARE

★ În anul 1769, căpitanul englez James Cook a adus la Londra, din Tahiti, o insulă din Pacificul de Sud, un bărbat tatuat. Lumea a rămas fascinată și, mai târziu, tatuajele au devenit o modă a marinarilor.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
DANS, TEATRU ȘI MUZICĂ: pp. 11, 13
ISTORIA OMULUI: pp. 36

Fără frontiere

După secole de explorări, comerț și colonizare în întreaga lume, națiunile s-au îmbogățit cu obiecte și idei provenind din locuri îndepărtate. Este mai ușor să călătorești și să faci comerț, televiziunea și calculatoarele reduc distanțele dintre oameni, astfel încât multe națiuni se aseamănă din ce în ce mai mult.

OALE ȘI TIGĂI

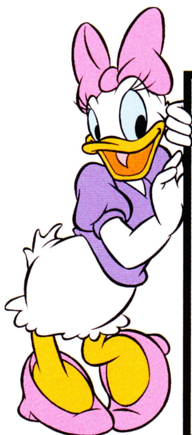
În trecut se foloseau doar oalele și tigăile necesare propriei bucătării tradiționale. Dar într-o bucătărie modernă, pentru a pregăti toate felurile din lume, este nevoie de un set complet de ustensile, cum ar fi caserolele franceze sau vasele wok chinezești.

Rapperi japonezi *îmbrăcați în gangsta, adică haine stil rap*

MUZICA PE GLOB

Astăzi se ascultă muzică din întreaga lume și aceasta ne influențează. În Japonia, de exemplu, multor tineri le place rap-ul american iar unii muzicieni și cântăreți au adoptat acest stil. Astăzi, trupele rap japoneze sunt destul de numeroase.

Rap-ul occidental este foarte popular în Japonia

DATE ULUITOARE

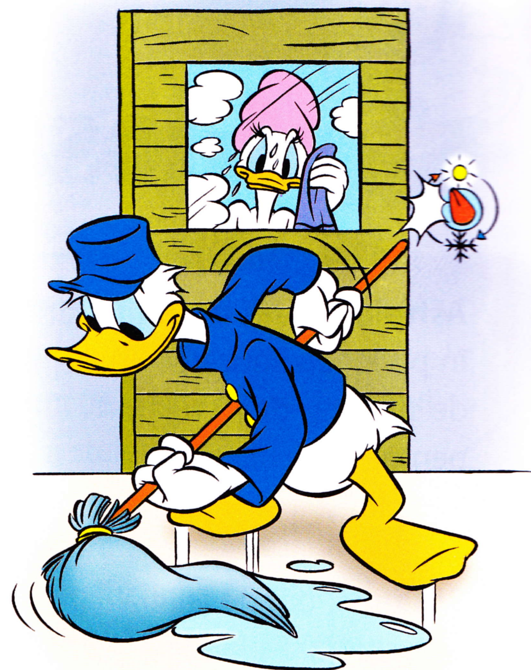
★ Locuitorii din Caraibe s-au stabilit în diverse părți ale lumii și datorită lor, muzica raggae din Caraibe a devenit din ce în ce mai populară. Astăzi este ascultată de milioane de persoane.

Femei finlandeze într-o saună

O BAIE BUNĂ

Uneori tradițiile naționale devin populare în străinătate. Sauna finlandeză și baia turcească s-au răspândit în întreaga lume și chiar baia în tea tree oil (ulei din arborele de ceai), o tradiție a aborigenilor australieni, devine din ce în ce mai populară.

Ritmurile de rap *fascinează tot globul*

Salteaua europeană este ridicată de la sol

NOAPTE BUNĂ!

În Japonia, mulți dorm pe saltele denumite futon, care ziua se pot înfășura. Primele hamacuri provin din Caraibe: aici te puteai odihni ferit de căldură. În țările reci, pentru a se încălzi, oamenii folosesc pături și saci cu puf. Astăzi, aceste diverse obiceiuri sunt răspândite în întreaga lume.

Hamacul este întins între două puncte fixe

Salteaua japoneză futon este joasă și sprijinită pe pământ sau pe suporturi din lemn

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ

POPOARELE LUMII: pp. 15

DANS, TEATRU ȘI MUZICĂ: pp. 48-49

Glosar de cuvinte-cheie

Astrolab: instrument utilizat în perioada antică de oamenii de știință și de navigatori pentru a calcula poziția Soarelui și a stelelor.

Botanist: om de știință care studiază plantele.

Busolă: instrument utilizat de navigatori pentru a identifica punctele cardinale. Acul magnetic oscilează întotdeauna pentru a indica Polul Nord magnetic.

Colonizare: intrarea în posesie și stabilirea pe un teritoriu.

Colonizator: persoană care merge să locuiască și să muncească pe nou teritoriu.

Comerciant: persoană care trăiește din schimbul mărfurilor, în general în cantități mari.

Comerț: vânzare și cumpărare de mărfuri. Înainte de a utiliza bani, oamenii făceau troc, adică schimbau o marfă cu o alta.

Comunitate: grup de persoane care trăiesc într-o anumită regiune și sunt unite prin legături comune precum cultura și limba.

Cronometru: aparat pentru măsurarea timpului, utilizat pe mare pentru a calcula durata călătoriei și viteza navei.

Cruciadă: fiecare dintre cele șapte expediții militare întreprinse de armata creștină din Europa din secolul al XI-lea până în secolul al XIII-lea pentru a recuceri Pământul Sfânt, ce se afla sub stăpânire musulmană.

Cultură: stil de viață creat de un grup de persoane și transmis din generație în generație.

A emigra: a merge într-o altă țară pentru a locui. Persoanele care își părăsesc propriul pământ se numesc emigranți, cele care ajung într-un nou ținut, imigranți.

Expediție: călătorie organizată în scopuri de explorare sau descoperire geografică.

Explorator: persoană care călătorește în alte ținuturi pentru a afla mai multe despre acestea.

Fabulă: povestire scurtă ce transmite o învățătură. Fabulele au de obicei ca protagoniști, animale.

Forță de muncă: ansamblul de persoane care își câștiga traiul desfășurând munci manuale dificile.

Imperiu: ansamblu de țări, state sau popoare conduse de un împărat sau o împărăteasă sau de alți conducători puternici.

Hartă: desen al unei părți a Pământului văzută de sus.

Aceasta indică forma pământului, ceea ce se găsește într-o regiune și calea ce trebuie urmată.

Latitudine: distanța dintre Ecuator și cei doi poli (nord și sud). Pe planiglob există o serie de linii imaginare care pornesc de la est la vest.

Longitudine: distanța măsurată de-a lungul unei linii imaginare ce unește cei doi poli. Pe planiglob, liniile longitudinii pornesc de la un pol la celălalt.

Mirodenii: arome cu gust puternic, precum scorțișoara și nucșoara, utilizate în bucătărie.

Misionar: persoană care pleacă în străinătate pentru a răspândi o religie.

Navigare: modalitate de a găsi o rută la bordul unei ambarcațiuni, al unui avion sau unui alt mijloc, cu ajutorul hărților, schițelor și instrumentelor.

Nomad: persoană ce aparține unui popor ce călătorește dintr-un loc în altul și care nu își stabilește o locuință.

Obicei: modalitate de comportare pe care un grup a adoptat-o în timp.

Pelerin: persoană care călătorește din motive religioase.

Punct de referință: punct caracteristic și vizibil clar în peisaj, spre exemplu, un copac mare sau vârful unui munte. Servește drept reper pentru călători, îi ajută să înțeleagă unde se află și ce cale trebuie să aleagă.

Revoltă: rebeliune împotriva conducerii, în genera revoltă a marinarilor împotriva oficialilor.

Sclav: persoană care se află în proprietatea altei persoane, nu este liber și este constrâns să îndeplinească munci foarte dificile fără a fi plătit.

Sextant: instrument utilizat de marinari pentru a-și putea stabili propria poziție în funcție de înclinația Soarelui și a stelelor.

Străin: orice persoană sau orice lucru ce provine dintr-o națiune diferită de cea proprie.

Strămoș: membru al unei familii ce a trăit cu multe generații în urmă.
Tatuaj: ornament permanent al pielii, obținut cu ajutorul acelor modelatoare și al coloranților.

Tradiție: totalitatea de reguli, obișnuințe și tehnici ce sunt transmise din generație în generație.

